

Η Μ.Σ. “Ειδικές προσεγγίσεις στις
παραστατικές τέχνες και τον
κινηματογράφο (ιστορία, θεωρία,
πολιτικές της ταυτότητας)”

Μεταμορφώσεις Μεταμφιέσεις και Καρναβαλικότητα στις Παραστατικές Τέχνες και τον Κινηματογράφο

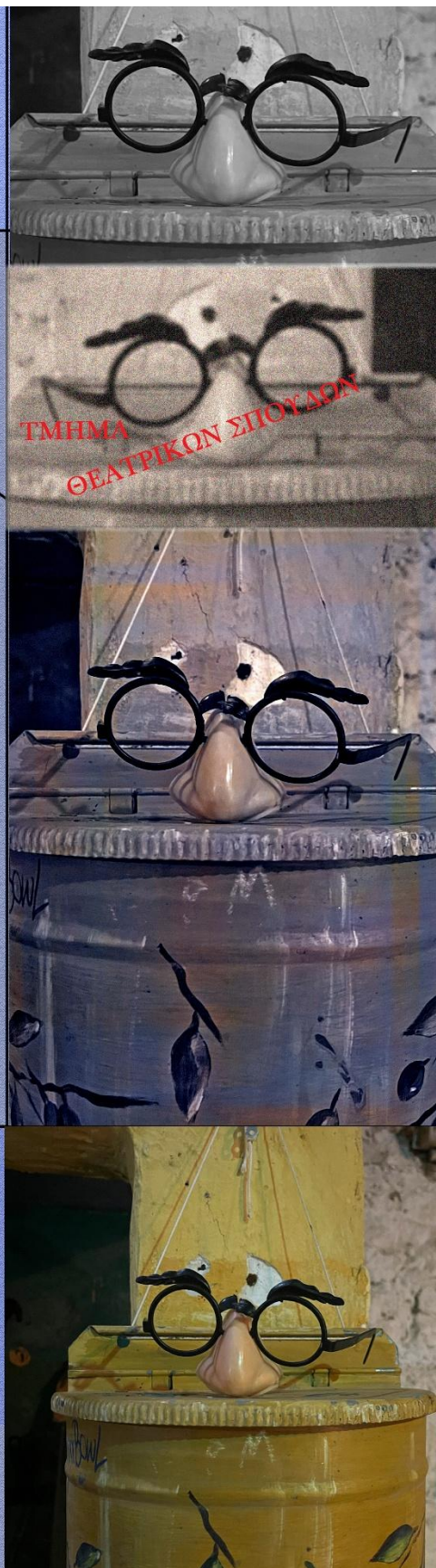
Συνεδριακό Κέντρο Πανεπιστημίου Πατρών
30 - 31 Μαΐου 2025

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ • UNIVERSITY OF PATRAS
ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ • DEPARTMENT OF THEATRE STUDIES

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ
πρώτη ανάγνωση

ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ
**«Μεταμορφώσεις/μεταμφιέσεις/καρναβαλικότητα στις
παραστατικές τέχνες και τον κινηματογράφο»**

Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο Πανεπιστημίου Πατρών
30 και 31 Μαΐου 2025

https://www.theaterst.upatras.gr/?page_id=14480

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 Μαΐου 2025

10.00 – 10.30

Χαιρετισμοί

Πρώτη συνεδρία
Γυναίκες που μεταμορφώνονται
Πρόεδρος Γιώργος Σαμπατακάκης

10.30 – 10.45

Αγγελική Κορδέλλου: «Οι μεταμορφώσεις της Κασσάνδρας στην όπερα του 21^{ου} αιώνα: μύθος και μεταδραματικότητα».

Η μυθική φιγούρα της Κασσάνδρας, κόρης της Εκάβης και του Πριάμου και πριγκίπισσας της Τροίας με το θεϊκό χάρισμα της μαντείας αλλά όχι της πειθούς, εμφανίζεται στην όπερα από τον 17^ο αιώνα [π.χ. στη *Didone* (1641) του Fr. Cavalli (1602-1676)]. Πρωταγωνίστησε σε πλήθος οπερών εμπνευσμένων από την ομηρική *Ιλιάδα* και *Οδύσσεια*, τον αισχύλειο *Αγαμέμνονα*, την ευριπίδεια *Εκάβη* και τις *Τρωάδες*, και την *Αινειάδα* του Βιργιλίου, με κυριότερες *Les Troyens* (1856-8) του Hector Berlioz (1803-1869), την *Oresteia* (1894) του Sergei Taneyev (1856-1915), την *Cassandra* (1903) του Vittorio Gnegchi (1876-1954) και *Die Troerinnen* (1985) του Aribert Reimann (1936-2024). Από τον 18^ο έως τον 20^ο αιώνα, η Κασσάνδρα αναπαρίσταται στα έργα του λυρικού θεάτρου κυρίως ως τραγικό θύμα του τρωικού πολέμου που, ενώ προλέγει τις επικείμενες καταστροφές, αντιμετωπίζεται με αδιαφορία, αδυνατεί να αλλάξει τη ροή των γεγονότων και οδηγείται –άλλοτε μοιρολατρικά και απεγνωσμένα, άλλοτε αγέρωχα– σε βάνανσο θάνατο. Εντούτοις, από τα τέλη του εικοστού αιώνα, η ταυτότητα της οπερατικής Κασσάνδρας ρευστοποιείται και ο μύθος της γίνεται αφορμή να τεθούν επί σκηνής σύγχρονοι παγκόσμιοι προβληματισμοί και ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή, η ανεξέλεγκτη χρήση της τεχνολογίας, η κοινωνική αδιαφορία για την αλήθεια, η ανισότητα των φύλων και, γενικότερα, οι κοινωνικές ανισότητες, καθώς και η σεξουαλική παρενόχληση/εκμετάλλευση. Ταυτόχρονα, οι νέες μορφές της Κασσάνδρας, οι οποίες μεταφέρουν τόσο τις ανησυχίες των επιστημόνων-ερευνητών όσο και τις εκκλήσεις των περιθωριοποιημένων φωνών, παραμένουν σύμβολα των αγνοημένων γνώσεων, συστάσεων και προειδοποιήσεων. Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται μια σύντομη αναφορά στο συναφές λυρικό ρεπερτόριο των προηγούμενων αιώνων και ένας συνοπτικός σχολιασμός των λιμπρέτων των σύγχρονων οπερών *Kassandra* (2022) των Anthony Brandt (γεν. 1961) και Neena Beber,

Cassandra (2023) των Bernard Foccroulle (γεν. 1973) και Matthew Jocelyn (γεν. 1958), Cassandra (2024) των William White (γεν. 1983) και Jillian White, και Kassandra (2024) των Pablo Ortiz (γεν. 1956) και Sergio Blanco (γεν. 1971).

10.45 – 11.00

Κωνσταντίνα Ριτσάτου: «Σεν Τε - Σουί Τα: Μεταμφιέσεις – μεταμορφώσεις επί σκηνής».

Η ανακοίνωση επεξεργάζεται τη σκηνική παρουσία μιας γυναίκας, της Σεν Τε, που μεταμφιέζεται σε «εξάδελφο» Σουί Τα και ως άνδρας στο δικαστήριο αποκαλύπτει... την εγκυμοσύνη της. Σε επιλεγμένες παραστάσεις του έργου του Μπρεχτ *Ο καλός άνθρωπος του Σε Τσουάν* στην Ελλάδα, διερευνάται η αποτύπωση στη σκηνή των αντιφάσεων της μητρότητας και αναζητούνται οι σχέσεις του παραστασιακού γεγονότος με την «υλιστική διαλεκτική εν στάσει», σύμφωνα με τον όρο που δημιούργησε ο Μπένγιαμιν για να περιγράψει το θέατρο του Μπρεχτ.

11.00 – 11.15

Άννα Σταυρακοπούλου: « “Who’s Afraid of the Big Bad Wolf?” – Γυναίκες, λύκοι και λύτρωση σε επίλεκτα σύγχρονα νεοελληνικά έργα».

Στο *Γυναίκα και Λύκος* (2014) της Έλενας Πέγκα και στις *Λύκαινες* (2024) του Βαγγέλη Χατζηγιαννίδη το κέντρο της σκηνής και της δράσης το καταλαμβάνουν γυναίκες με πολλή ξεκάθαρη βούληση – έχουν την απόλυτη βεβαιότητα ότι κάτι θέλουν, ακόμη κι όταν δεν ξέρουν ακριβώς τι. Οι συγγραφείς, μέσω των ηρωίδων τους, θέτουν πλήθος ερωτημάτων σχετικών με τη διεκδίκηση των ζωδών ενστίκτων από τις γυναίκες. Τους απασχολούν τα συστατικά της γυναικείας επιθυμίας σήμερα, πέρα από αυτά τους εξασφάλισε (;) η γυναικεία χειραφέτηση τα τελευταία 150 χρόνια, χωρίς να προσφέρουν ξεκάθαρες απαντήσεις. Στη δραματολογία των έργων αποτυπώνεται, με διαφορετικό τρόπο, το αίτημα της επιστροφής στην αδιαμεσολάβητη επιθυμία του άγριου ζώου, μέσω μιας ταύτισης, μεταμόρφωσης και σαγήνης από τον βασιλιά των Κυνιδών, τον λύκο. Η ανακοίνωση θα εστιάσει στις πολυδιάστατες προοπτικές που ανοίγονται μέσα από το παλίμψηστο της ύπαρξης, ταύτισης και χρήσης του λύκου ως συμβόλου, που έχει στοιχειώσει τη νεοελληνική λογοτεχνία και το δράμα των τελευταίων πενήντα ετών, όπου η μεταμφίεση ενίοτε φτάνει στα άκρα και γίνεται ολοσχερής μεταμόρφωση στο μυστηριώδες άλλο που οι χαρακτήρες επιθυμούν να ενσαρκώσουν.

11.15 – 11.30

Μάριος Χατζηπροκοπίου: «Καρναβαλίζοντας το Πένθος: Μεταμορφώσεις της Αισχρής Κυρίας Ε».

Αντίθετα με το εξατομικευμένο, ψυχολογικό πένθος, η ανθρωπολογική βιβλιογραφία για τις τελετές θανάτου έχει αναδείξει την ανατρεπτική ορμή των γυναικείων κυρίως σωμάτων που συνέρχονται εν οδύνη, σε ένα μεταιχμιακό στάδιο όπου οι κοινωνικές δομές προσωρινά αναστέλλονται και όπου κυριαρχούν η αναστάτωση, η υπερβολή, ο κίνδυνος. Στερημένη από το στάτους της συζύγου, η μορφή της θρηνούσας χήρας έχει κατά καιρούς στιγματιστεί ως δυνητικά ύποπτη: συνώνυμη της αισχρότητας, της μόλυνσης, ή και της τρέλας.

Στα όρια μεταξύ θεατρικής γραφής, ποίησης και πεζογραφίας, το έργο *Η Αισχρή Κυρία Ε* της Βραζιλιάνας συγγραφέως Hilda Hilst σκηνοθετεί αυτό το «περιθώριο της χηρείας»: μετά το θάνατο του συζύγου, η εξηντάχρονη Ιλλέ εγκαθίσταται στην εσοχή της σκάλας του σπιτιού ενώ, έξω από τα κλειστά παραθυρόφυλλα, εισβάλλουν ανά διαστήματα –εν είδει τραγικού χορού– οι ύβρεις των γειτόνων: η χήρα είναι «γουρούνα», «τρελή», «μάγισσα» –κάποιοι πάνε να την κάψουν ζωντανή. Εκείνη όμως, πενθώντας στην πιο ασκητική απομόνωση, μεταμορφώνεται: καμηλοπάρδαλη, βούβαλος, βατραχίνα, κραδαίνει τις οπλές, πέφτει στα τέσσερα, βυθίζεται στα χόρτα· βογκάει, γρυλίζει, αλυχτά,

κοάζει. Δανείζει τη φωνή της στον εκλιπόντα σύζυγο που ενίοτε ταυτίζεται με τον απόντα θεό-πατέρα. Σε μια ιλιγγιώδη εναλλαγή προσώπων και ιδιωμάτων, η Hilst ισορροπεί μεταξύ αγωνίας και οργίου, μυστικισμού και χυδαιότητας, ουρλιαχτών και σιωπής: ακούμε για το σεξ και για το ψυχορράγημα, για το θεό και για το θάνατο, για τη συντροφικότητα και τη φθορά, μα και για τις σωματικές εκκρίσεις, τις δυσώδεις τρύπες, τη σήψη, τη ζωή που τρώει τη ζωή.

Αντλώντας από τη διαδικασία μετάφρασης του έργου, διαβάζοντάς το υπό το πρίσμα ενός πένθους που οδηγεί στη μεταμόρφωση, τόσο ως περιεχόμενο όσο και ως ποιητική –με έμφαση στα στοιχεία της πολυφωνίας και της ετερογλωσσίας–, η εισήγηση συνδέει ανθρωπολογικές μελέτες για την ανατρεπτική δυναμική του θρήνου με τις θεωρήσεις του Μιχαήλ Μπαχτίν για το «κάτω σώμα» και τα «εγκυμονούντα γηρατειά», προκειμένου να καταδείξει τη ροϊκή σύζευξη θανάτου και αναγέννησης.

Συζήτηση: 11.30 – 11.45

Καλλιτέχνες ομιλούν για τις μεταμορφώσεις (Α): Ευριπίδης Λασκαρίδης, περφόρμερ, σκηνοθέτης.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

Δεύτερη συνεδρία
Δραματοουργίες και μεταμφίεση
Πρόεδρος Άννα Σταυρακοπούλου

12.30 – 12.45

Βίκυ Μαντέλη: «Μεταμφιέσεις του φύλου, διαμεσικότητα και μεταδραματικότητα σε παραστάσεις της Δωδέκατης Νύχτας του Ουίλιαμ Σαίξπηρ: τρία παραδείγματα από το σύγχρονο ελληνικό θέατρο».

Η κωμωδία *Δωδέκατη νύχτα, ή όπως σας αρέσει* (*Twelfth Night, or What You Will*) (1601-1602) του Ουίλιαμ Σαίξπηρ, περισσότερο ίσως από οποιαδήποτε άλλη σαιξπηρική κωμωδία, υμνεί τη χαρά της ζωής και της επιθυμίας. Ο ίδιος ο τίτλος της κωμωδίας παραπέμπει στους εορτασμούς του Δωδεκαήμερου της περιόδου των Χριστουγέννων, γιορτής που πηγάζει από τον Μεσαίωνα και συνδέεται με την άρση των απαγορεύσεων και την αχαλίνωτη διασκέδαση. Σύμφωνα με κριτική άποψη του 19^{ου} αιώνα το έργο έχει σχέση με το καρναβάλι κατά τη διάρκεια του οποίου η λογική της κοινωνικής ιεραρχίας και της κάθε είδους εξουσίας ανατρέπεται, ενώ παράλληλα ποικίλες διασκεδαστικές εκπλήξεις προκαλούν την ευθυμία.

Η ανακοίνωση θα συζητήσει την αναπαράσταση της επιθυμίας και της μεταμφίεσης/μεταμόρφωσης μέσα από τρία πρόσφατα σκηνικά παραδείγματα της *Δωδέκατης νύχτας* από το ελληνικό θέατρο. Τα παραδείγματα που θα μελετηθούν είναι: η θεατρική ανάγνωση (αναλόγιο) σε σκηνοθεσία Κατερίνας Γιαννοπούλου, μετάφραση Νίκου Χατζόπουλου και διασκευή Έκτορα Λυγίζου (Φεβρουάριος 2023, Φάρος, ΚΠΙΣΝ) στο πλαίσιο των «Παραβάσεων: Ουίλιαμ Σαίξπηρ»· η παράσταση σε σκηνοθεσία και μετάφραση Γιώργου Κιμούλη (καλοκαιρινή περιοδεία 2023 σε διάφορους ανοιχτούς χώρους)· και, τέλος, η παράσταση του Γιάννη Κακλέα (σκηνοθεσία, δραματουργική επεξεργασία) στο Υπόγειο του Θεάτρου Τέχνης, σε μετάφραση Ερρίκου Μπελιέ (χειμερινή περίοδος 2023-2024). Συγκεκριμένα η συζήτηση θα εστιάσει στην αναπαράσταση του πολύπλοκου δικτύου του πόθου και των ταυτοτήτων (ερωτικά τρίγωνα, ομοερωτισμός, υπέρβαση κοινωνικού φύλου, παραβίαση κανόνων έμφυλης συμπεριφοράς), τη σημειολογία του δραματικού

χώρου (Ιλλυρία) και του χρόνου της Δωδέκατης Νύχτας, προκειμένου να εξετάσει τις δραματουργικές και σκηνοθετικές προτάσεις-απόψεις των δημιουργών για το σαιξπηρικό έργο.

12.45 – 13.00

Ξένια Γεωργοπούλου: «Μεταμφίηση, φύλο και βία στις *Εύθυμες κυράδες του Γουίνζορ*».

Η μεταμφίηση στα δραματικά κείμενα του Σαίξπηρ (όταν, βέβαια, δεν αφορά κάποια θεατρική παράσταση, επαγγελματική ή ερασιτεχνική) σχετίζεται συνήθως με τα δύο φύλα, κι εξυπηρετεί κάποιον πολύ συγκεκριμένο σκοπό. Το μοτίβο της νεαρής ηρωίδας που μεταμφιέζεται σε αγόρι για να επιβιώσει σ' ένα περιβάλλον που δεν είναι ιδιαίτερα ασφαλές για μια ασυνόδευτη γυναίκα είναι αρκετά σύνηθες στις σαιξπηρικές κωμωδίες. Στις *Εύθυμες κυράδες του Γουίνζορ* έχουμε τη μοναδική περίπτωση όπου συμβαίνει το αντίστροφο, αφού ένας ανδρικός χαρακτήρας μεταμφιέζεται σε γυναίκα. Έτσι ο Φάλσταφ γίνεται «η χοντρή γυναίκα από το Μπρέινφορντ» (η υπέρβαρη θεία της υπηρέτριας της κυρίας Φορντ), κι εδώ για έναν πολύ συγκεκριμένο λόγο: για ν' αποκρύψει την πραγματική του ταυτότητα από τον σύζυγο της κυρίας Φορντ. Αυτή, ωστόσο, δεν είναι η μόνη μεταμφίηση του Φάλσταφ στη συγκεκριμένη κωμωδία. Προς το τέλος του έργου ο στρουμπουλός ιππότης εμφανίζεται ως Χερν ο Κυνηγός, μια μορφή της αγγλικής λαϊκής παράδοσης που στοιχειώνει και προστατεύει το δάσος του Γουίνζορ. Και στις δύο περιπτώσεις η μεταμφίηση προτείνεται από τις «εύθυμες κυράδες» του τίτλου, τις κυρίες Πέιτζ και Φορντ.

Θα μπορούσαμε να πούμε πως οι δύο μεταμφιέσεις του Φάλσταφ είναι διαμετρικά αντίθετες μεταξύ τους: από τη μια έχουμε μια αδύναμη ηλικιωμένη, κι από την άλλη μια μυθική μορφή ακμαίου άνδρα. Ωστόσο και οι δύο μεταμφιέσεις καταλήγουν στην κακοποίηση και τον εξευτελισμό του πρωταγωνιστή. Στην πρώτη περίπτωση ο κύριος Φορντ ξυλοφορτώνει την υποτιθέμενη γριά απ' το Μπρέινφορντ, την οποία θεωρεί μάγισσα, και στη δεύτερη τα παιδιά του Γουίνζορ, μεταμφιεσμένα σε ζωτικά και νάνους, υπό τις υποδείξεις της νεαρής Άννας Πέιτζ, τσιμπούν τον Φάλσταφ και τον καψαλίζουν με τα κεριά τους.

Στην πρώτη περίπτωση, λοιπόν, η μεταμφίηση συνοδεύεται από το στοιχείο της slapstick κωμωδίας, και στη δεύτερη από ένα τελετουργικό θυματοποίησης, τα οποία ακυρώνουν αυτό που ο ήρωας προσπαθεί να προβάλει καθ' όλη τη διάρκεια του έργου, δηλαδή την αρρενωπότητά του. Τα κέρατα που ο Φάλσταφ φέρει στο κεφάλι του ως Χερν, που γενικά υποδηλώνουν τη δύναμη του αρσενικού, είναι κέρατα ελαφιού, πράγμα που τον σηματοδοτεί ως θύμα σπαραγμού, παραπέμποντας στον μύθο του Ακταίωνα. Μόνο που εδώ ο πρωταγωνιστής τιμωρείται για την ύβριν του όχι από κάποιον θεό, αλλά από τις γυναίκες που προσπάθησε να εξαπατήσει, που δεν είναι άλλες από τις «εύθυμες κυράδες του Γουίνζορ».

13.00 – 13.15

Ναταλί Μηνιώτη: «Η καρναβαλική μεταιχμιακότητα στα έργα του Dario Fo και η περίπτωση του *Μιστέρο Μπούφο*: από τις solo performances του δημιουργού στην παράσταση του Θωμά Μοσχόπουλου στο Θέατρο Θησείον (2012-2013)».

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να διερευνηθεί το στοιχείο της καρναβαλικής μεταιχμιακότητας στο θεατρικό έργο *Μιστέρο Μπούφο* του Ντάριο Φο, όπως αποδόθηκε σκηνικά αφενός από τον ίδιο στη μετά τον Μάη του '68 εποχή, σε διάφορες πόλεις του Ιταλικού Βορρά και αφετέρου από τον Θωμά Μοσχόπουλο και την ομάδα Επταρχεία, στο θέατρο Θησείον στη μεταμνημονιακή Αθήνα (2012-2013).

Αρχικά, εξετάζεται το καρναβαλικό στοιχείο, παρόν και διαρκώς εξελισσόμενο σε όλα σχεδόν τα έργα του Φο, ως ουσιώδες χαρακτηριστικό του λαϊκού πολιτικού θεάτρου του. Πρόκειται για ένα ανεξάντλητο παιχνίδι μεταμορφώσεων και μεταμφιέσεων, βασισμένο σε τεχνικές αντλημένες από το ευρύ πεδίο του ιταλικού παραδοσιακού θεάτρου (των ζογκλέρ του Μεσαίωνα, της Commedia dell'arte,

των παραμυθιάδων της Lago Maggiore κ.ά.), αναδιαμορφωμένες ωστόσο χάρη στην ενσωμάτωση στοιχείων σύγχρονων υποκριτικών μεθόδων (Λεκόκ, μπρεχτικό θέατρο κ.ά.). Όταν, λοιπόν, παραδίδεται η πρώτη εκδοχή του *Μιστέρο Μπούφο*, το 1969, διαφαίνεται μια σχεδόν ολοκληρωμένη διατύπωση του προσωπικού υποκριτικού και δραματοουργικού ιδιώματος του δημιουργού. Πιο συγκεκριμένα, στις παραστάσεις αυτού του έργου, τις οποίες ανέβαζε και έπαιζε αποκλειστικά σχεδόν ο ίδιος, εξετάζεται η ιδιαιτερότητα με την οποία απέδιδε τους πολλαπλούς ρόλους που ενσάρκωνε, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο οι μεταμορφώσεις του εκπλήρωναν τελικά τους στόχους του θεάτρου του – την αφύπνιση και την πολιτική συνειδητοποίηση του «μη κοινού» του, που ήταν ο βασικός αποδέκτης των θεαμάτων της πρωτοπορίας μετά τον Μάη του '68.

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται αντιστιχτικά το σκηνοθετικό εγχείρημα του Μοσχόπουλου στο *Μιστέρο Μπούφο*, το οποίο στηρίχθηκε στην ιδέα μιας συνομιλίας με το ιταλικό του πρότυπο στο επίπεδο της μεταίχμιακότητας και της μεταμόρφωσης, με αναφορές στον τρόπο με τον οποίο ο Φο απέδιδε σκηνικά τα σκετς του *Μιστέρο Μπούφο* ενεργοποιώντας τη φαντασία και τη σκέψη του θεατή του. Τέλος, διερευνάται η πρόσληψη της παράστασης της ομάδας Επταρχεία από το αθηναϊκό κοινό στη συγκεκριμένη χρονική συγκυρία.

Συζήτηση: 13.15 – 13.30

Τρίτη συνεδρία
Σκηνικοί μετασχηματισμοί
Πρόεδρος Αρετή Βασιλείου

13.30 – 13.45

Μαρίνα Κοτζαμάνη: «Ο Αριστοφάνης μέσω του Λε Μπον στο θέατρο της Μπελ Επόκ: Μετασχηματίζοντας τον Χορό σε μάζα».

Το θέμα αφορά σε μια περίφημη γαλλική σκηνική ερμηνεία της *Λυσιστράτης* του Αριστοφάνη (1896), σε διασκευή του Μ. Ντοναί (M. Donnay) για την οποία υπήρχε ζωηρό ενδιαφέρον στη σκηνή έως το 1930. Με έμφαση στην ερωτική διάσταση της απεργίας των γυναικών, η εκδοχή του Ντονέ αντανάκλα τον καταναλωτισμό και τις μαζικές πολιτικές κινητοποιήσεις που σηματοδεύουν τις απαρχές της μαζικής κουλτούρας στη Γαλλία. Εστιάζοντας στον Χορό, υποστηρίζω ότι ο Ντοναί τον μετασχηματίζει σε μάζα, σε μια προσέγγιση που έχει στενή συνάφεια με τις αναλύσεις του Λε Μπον στο εξαιρετικά επιδραστικό έργο του *Η Ψυχολογία των μαζών*. Δίνω ιδιαίτερη έμφαση σε συγκινησιακά στοιχεία στην ερμηνεία του Χορού τα οποία ως συλλογική έκφραση απειλούν το status quo και υπαγορεύουν την ανάγκη ελέγχου των μαζών, με τεχνικές που αναπτύσσει ο Λε Μπον στο βιβλίο του. Η δημοκρατία, όπως διαγράφεται στην Αττική κωμωδία, όπου ο Χορός ως πολίτες μετέχει στα κοινά, μετασχηματίζεται σε ένα πολίτευμα κατ'επίφασιν δημοκρατικό, με ηγέτες στο τιμόνι, ικανούς κατά κύριο λόγο να χειραγωγούν τις εξάρσεις των μαζών με την πειθώ και όχι με τον λόγο.

13.45 – 14.00

Ιουλία Πιπινιά και Λίνα Ρόζη : «Τα διαμελισμένα σώματα του Dada: επιτελώντας την “αγριότητα”».

Στην πρόσφατη μελέτη της για το Νταντά (*Dada Bodies. Between Battlefield and Fairground*, 2019), η Elza Adamowicz συζητά διεξοδικά τους τρόπους με τους οποίους οι καλλιτέχνες του ριζοσπαστικού και αιρετικού αυτού κινήματος της ιστορικής πρωτοπορίας διαμελίζουν και από-ανθρωποποιούν (de-humanise) το σώμα, παρουσιάζοντας δυστοπικές και ουτοπικές όψεις του. Περιγράφει το σώμα του Νταντά ως τόπο «αντιφατικών παρορμήσεων που αρθρώνονται και διατηρούνται ως πολλαπλότητα, αναποφασιστικότητα και απελευθερωτική απουσία περιοριστικών περιγραμμάτων», και επιχειρεί να το τοποθετήσει σε ένα ευρύτερο πολιτικό, κοινωνικό αλλά και αισθητικό πλαίσιο. Κεντρικός άξονας των επιτελέσεων αυτών, σύμφωνα με την Adamowicz, είναι το τέλος -η καταστροφή- του οργανικού σώματος όπως προσδιορίζεται μέσα από τις ποικίλες λογοθετικές πρακτικές στο πολιτικό, το κοινωνικό αλλά και το αισθητικό πεδίο και κατ'επέκταση η «αναταραχή» των ιεραρχήσεων στις οποίες αυτό εντάσσεται.

Στην παρούσα ανακοίνωση θα δοκιμάσουμε να προσεγγίσουμε τα διαμελισμένα και εξεγερμένα σώματα του Νταντά ως επιτελέσεις της «αγριότητας», σύμφωνα με τον θεωρητικό προσδιορισμό του όρου που αναπτύσσει ο Jack Halberstam. Η όρος αναφέρεται περισσότερο σε έναν τρόπο προσέγγισης, ερμηνείας και κατανόησης του κόσμου που υπερβαίνει την λογική των διπολικών αντιθέσεων, σύμφωνα με την οποία η αγριότητα συνδιαλέγεται με το σύγχρονο, το πολιτισμένο, το καλλιεργημένο και το πραγματικό. Έναν τρόπο που «λειτουργεί ως μια μορφή αταξίας που δεν υποτάσσεται στον κανόνα, [...] μιας οντολογίας αντίστασης και μιας φαντασίωσης της ζωής πέρα από το ανθρώπινο» (*Wild Things. The Disorder of Desire*, 2020).

Χρησιμοποιώντας επιλεγμένα παραδείγματα από το έργο των ντανταϊστών, διερευνούμε πώς μέσα από ποικίλες καλλιτεχνικές πρακτικές (εικαστικές επιτελέσεις, τεχνική του μοντάζ, χρήση «ευτελών» υλικών) «επιτελούν» ή κατασκευάζουν μια άλλη εικόνα του σώματος, υβριδική και ρευστή, με θραύσματα από διαφορετικές πολιτισμικές, τεχνολογικές και οντολογικές «καταβολές».

14.00 – 14.15

Νατάσα Σιουζουλή: «Το γκρέμισμα του προσώπου, το γκρέμισμα του έργου: Ο Πατέρας του Σύγχρονου Θεάτρου, Henrik Ibsen, και η ευεργετικά λάθος “ανάγνωση”».

Η εισήγηση θα προσεγγίσει το λάθος ως σωτηρία από τον κυρίαρχο λόγο περί του κλασικού, περί του «κανονικού», περί των πατέρων, περί του έργου κ.ο.κ. που εξακολουθεί να καταδυναστεύει το θέατρο και τη δύναμή του. Το λάθος θα χρησιμοποιηθεί ως συνώνυμο/ εργαλείο ερμηνείας της μεταμφίεσης και της μεταμόρφωσης για να προσεγγιστούν οι παραστάσεις έργων του Ίψεν από τους Vegard Vinje/ Ida Müller (καλλιτέχνες – Νορβηγός και Γερμανίδα – που έχουν δραστηριοποιηθεί στο Βερολίνο και που αναλαμβάνουν τώρα την ιστορική Volksbühne του Βερολίνου). Θα αναφερθώ στις παραστάσεις *John Gabriel Borkman* (Βερολίνο, 2012) και *12-Spartenhaus* (βασισμένη στον *Εχθρό του Λαού*, Βερολίνο, 2013) και θα επιχειρήσω να αναλύσω και να ερμηνεύσω τη λειτουργία της μεταμφίεσης – που φτάνει ως την απόλυτη αποξένωση – αφενός στη σκηνή και αφετέρου ως επίδραση στη θεατή: τι είδους μεταμόρφωση επιχειρείται στην παράσταση; πώς μεταμορφώνονται τα υλικά της σκηνής και το υποκείμενο της πρόσληψης; πώς η ευεργετικά λάθος μεταμόρφωση λειτουργεί ως χειραφέτηση;

Συζήτηση: 14.15 – 14.30

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

Τέταρτη συνεδρία
Θεάματα
Πρόεδρος Κωνσταντζα Γεωργακάκη

16.00 – 16.15

Κατερίνα Διακουμοπούλου: «Θεατρικοί μηχανισμοί μεταμόρφωσης: Η περίπτωση των ελληνικών παραστάσεων της Διασποράς».

Στα τέλη του 19^{ου} αι. οι γραμμές του τραμ της Νέας Υόρκης εξυπηρετούν τις βιομηχανικές περιοχές μεταφέροντας τους εργάτες προς τις εργοστασιακές μονάδες. Ας υποθέσουμε ότι ένας επιβάτης είναι Έλληνας μετανάστης από τη ορεινή Αρκαδία, ο οποίος έχει νόμιμα εισαχθεί στις ΗΠΑ μόλις έξι μήνες πριν και κατάφερε να βρει δουλειά σε μία βιομηχανία παρασκευής ζάχαρης. Τα δρομολόγιά του με το τραμ διαρκούν δύο ώρες ημερησίως, κατά τη διάρκεια των οποίων κρατά και «διαβάζει» την εφημερίδα *The New York World*, την οποία μάλιστα φροντίζει να ανανεώνει κάθε δύο μέρες, αν και ... όχι μόνο δεν γνωρίζει αγγλικά αλλά είναι και αναλφάβητος. Αποφεύγει διακρίσεις και αρνητική μεταχείριση από τον γηγενή πληθυσμό; Επιδιώκει να έχει πρόσβαση σε πόρους; Προσποιείται ότι είναι ιθαγενής διότι -στην πραγματικότητα- αρνείται να αφομοιωθεί από την κυρίαρχη κουλτούρα; «Μεταμορφώνεται» σε γηγενή για να καταπολεμήσει το επιπολιτισμικό στρες και τον φόβο απόρριψης; Το ίδιο βράδυ ο μετανάστης Αρκάς μεταβαίνει στον υπόγειο χώρο της ελληνικής εκκλησίας στο Μανχάταν για να παρακολουθήσει την *Γκόλφω* του Σπ. Περεσιάδη. Εκεί συντελείται μία νέα «μεταμόρφωση» κατά την οποία ο θεατής-μετανάστης εξέρχεται από την «κατάσταση των καταπιεσμένων» και εισέρχεται σε «μία αληθινή κατάσταση εξαίρεσης» σύμφωνα με τον Walter Benjamin (*Über den Begriff der Geschichte*), σε μία παραστατική ψευδαισθητική σύμβαση. Η παράσταση λειτουργεί ως τελετουργικό επανασύνδεσης, επαναπροσδιορισμού, απελευθέρωσης και εν τέλει μίας «επανα-μεταμόρφωσης». Με την παρούσα ανακοίνωση προτείνω κάποιες αδιερεύνητες μετασχηματιστικές λειτουργίες των ελληνόφωνων παραστάσεων της Διασποράς, οι οποίες αποτελούν ενδιαφέρουσες μεταβλητές μετατόπισης και μεταμόρφωσης.

16.15 – 16.30

Μάρθα Κοσκινά: «Το θέατρο ως τελετουργία στην *Κραυγή γυναικών* του Jules Dassin».

Στην *Κραυγή γυναικών* (1978) ο Ζυλ Ντασέν καταπιάνεται για δεύτερη φορά με την αρχαία ελληνική τραγωδία (μετά τη *Φαίδρα*-1961), προχωρώντας σε μία πολυεπίπεδη ανάγνωση του μύθου, της διαχρονικότητας και της μεταγραφής του στις τέχνες. Καθώς το σενάριο της ταινίας προβλέπει πως ο ρόλος της Μήδειας διασπάται σε δύο ηθοποιούς, μία σταρ που καλείται να ερμηνεύσει την τραγική ηρωίδα (Μάγια-Μελίνα Μερκούρη) και μία γυναίκα που βρίσκεται στη φυλακή επειδή πράγματι σκότωσε τα παιδιά της (Μπρέντα-Ελεν Μπέρστιν), σκιαγραφείται η σταδιακή μετάβαση προσωπικοτήτων ανάμεσα στις δύο γυναίκες. Το ενδιαφέρον στοιχείο της προσέγγισης του Dassin είναι πως η μετάβαση αυτή πραγματοποιείται με όχημα το θέατρο και τις λειτουργίες του. Οι ίδιες οι θεατρικές διαδικασίες, η πρόβα, η θεατρική έρευνα, τα κοστούμια, λειτουργούν ως μέρη μιας γενικότερης τελετουργίας που προετοιμάζει τη Μάγια για να γίνει η Μήδεια-Μπρέντα. Παράλληλα, ο Dassin εισάγει στον δημιουργικό διάλογο και την τέχνη του κινηματογράφου και τις δικές του διαδικασίες, οι οποίες λειτουργούν καθοριστικά: η καταγραφή της προετοιμασίας της θεατρικής παράστασης από ένα κινηματογραφικό συνεργείο λειτουργεί ως καταλύτης, ασκώντας πίεση στην πρωταγωνίστρια και αποκαλύπτοντας τις λεπτομέρειες της μεταβατικής διαδικασίας.

Ο Dassin καταφέρει να αξιοποιήσει τα εργαλεία και από τις δύο τέχνες, δημιουργώντας μεταξύ τους μια αξιοθαύμαστη συνομιλία, ενώ παράλληλα δεν διστάζει να εισαγάγει και στοιχεία της πραγματικότητας (όπως το ότι η Μελίνα Μερκούρη είχε παίξει τη Μήδεια δύο χρόνια πριν από την

ταινία). Η ανακοίνωση στοχεύει να καταδείξει τις τεχνικές του Dassin και τους τρόπους με τους οποίους αυτές αφενός επιτονίζουν τη θεατρικότητα, αφετέρου αναδεικνύουν τις διαδικασίες της θεατρικής επιτέλεσης, χρησιμοποιώντας επιπλέον τον κινηματογράφο για να σχολιάσει και να δώσει έμφαση σε έννοιες όπως η μεταθεατρικότητα και η μεταδραματικότητα.

16.30 – 16.45

Ζωή Βερβεροπούλου: «Όψεις και λειτουργίες της μεταμφίεσης στη γαλλική φάρσα του Μεσαίωνα».

Εστιάζοντας στο κωμικό θέατρο του δυτικού Μεσαίωνα, η εισήγηση εξετάζει την πολυτυπία και τις στρατηγικές της μεταμφίεσης στη γαλλική φάρσα, είδος ιδιαίτερα δημοφιλές κατά την περίοδο 1450-1550, αλλά και με ισχυρή επίδραση στην κωμική δραματολογία των επόμενων αιώνων. Σύντομα δρώμενα με στοιχειώδη πλοκή και αμιγώς ψυχαγωγικό – συχνά δε άσεμνο – χαρακτήρα, οι φάρσες σκιαγραφούν τυποποιημένες καθημερινές καταστάσεις, με ήρωες ανθρώπους του λαού, οι οποίοι ασταμάτητα δολοπλοκούν και επινοούν τεχνάσματα, αποβλέποντας σε υλικά οφέλη, που όμως σχεδόν πάντα συνδυάζονται με την επιθυμία να εξουσιάσουν και να εξαπατήσουν τον πλησίον. Εντάσσοντας τη συγκεκριμένη θεατρική φόρμα στο πλαίσιο της λαϊκής κουλτούρας της εποχής, έτσι όπως την όρισε ο Μπαχτίν, η προσέγγισή μας επιχειρεί να καταδείξει α) την εγγενή καρναβαλική υπόσταση των φαρσικών μεταμφιέσεων, β) την άκρως σωματική και παιγνιώδη κοσμοαντίληψη που αυτές εκφράζουν, ειδικά όταν στοχεύουν σε ερωτικά τρόπαια, κυρίως όμως γ) τον κεντρικό ρόλο τους σε επίπεδο δομής και σκηνικής αισθητικής, γεγονός που τις ανάγει σε συστατικό πρωταρχικής σημασίας για τη συνολική ταυτότητα του είδους.

Συζήτηση: 16.45 – 17.00

ΚΑΦΕΣ – ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Πέμπτη συνεδρία
Queer, Camp, Καρναβαλικότητα
Πρόεδρος Ιουλία Πιπινιά

17.30 – 17.45

Ευσταθία Ράπτη: «Δανδισμός: η camp persona του Όσκαρ Ουάιλντ».

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να εξετάσει τη σχέση του ρεύματος της camp αισθητικής με τους δανδήδες των αρχών του 19^{ου} αιώνα, ορίζοντας ως κεντρικό άξονα τον ιδιαίτερο ενδυματολογικό κώδικα, την επιτηδευμένη εξωτερική εμφάνιση, την παρενδυσία. Θεωρητικά, τα πρώτα ψήγματα του camp αισθητικού ρεύματος εντοπίζονται περί τα τέλη του 18^{ου} και τις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Ο «δανδισμός», αισθητικό ρεύμα της εποχής που εστίαζε στην εξωτερική, άψογη και στα όρια μιας εκκεντρικής υπερβολής εμφάνιση, θα μπορούσε να αποτελέσει προπομπό της camp αισθητικής, αφού αυτή ακριβώς την εξωτερίκευση πρόβαλαν οι δανδήδες, ως κοινωνική αντίδραση απέναντι στο κατεστημένο. Αδιαμφισβήτητα, η έννοια του camp παρουσιάζει ομοιότητες με την παρωδία, την ειρωνεία και τη σάτιρα, επιδιώκοντας να ασκεί κριτική για πρόσωπα και καταστάσεις με έναν πολύ ιδιαίτερο τρόπο. Επηρεάζεται και ενσωματώνει στοιχεία από πολιτιστικά κινήματα, όπως η pop art, ενώ συγχρόνως διαφοροποιείται από τη θεωρία περί Καρναβαλιού του Mikhail Bakhtin και αργότερα της Julia Kristeva στο θέμα της συνείδησης. Μπορούν κατά συνέπεια, η μεταμφίεση, η παρενδυσία και

γενικότερα η ιδιαίτερη εξωτερική εμφάνιση να αποτελέσουν κοινό κώδικα και σημαντικό στοιχείο συσχέτισης του δανδισμού και της camp αισθητικής; Η μελέτη της περίπτωσης του Όσκαρ Ουάιλντ, αντιπροσωπευτικής φιγούρας του συγκεκριμένου ρεύματος, θα αποτελέσει βασικό κομμάτι της έρευνας προς αυτήν την κατεύθυνση, με στόχο την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

17.45 – 18.00

Γιώργος Σαμπατακάκης: «Ron Athey: η τέχνη της κουίρ Αντοχής».

Η ανακοίνωση θα εξετάσει την τέχνη του Ron Athey ως ενσώματη γραφή και επιτελεστικό αποτύπωμα των ιστορικών Μαρτυριών που (απο)δέχτηκαν τα κουίρ σώματα (είτε στο επίπεδο της ηδονής είτε στο ιστορικό φάσμα της κοινωνικής εξόντωσης). Στο πλαίσιο αυτό, η ανακοίνωση θα δώσει έμφαση στο μνημειώδες έργο *Trojan Whore* (1995).

18.00 – 18.15

Κωνσταντίνος Κυριακός: «Τελικά, Αγαπούσε τα λουλούδια περισσότερο; Για ένα ανθολόγιο της camp αισθητικής και πολιτικής στον ελληνικό κινηματογράφο».

Απόπειρα σχολιασμού όρων, μετασχηματισμών και διασταυρώσεων της camp αισθητικής και πολιτικής σε συνδυασμό με τους μηχανισμούς και τις παραλλαγές της καρναβαλικότητας. Από την ευρεία επικράτεια του camp θα αξιοποιηθούν, μεταξύ άλλων, στοιχεία από τις παρακάτω ταινίες: *Νόμος 4.000* (1962, Γιάννης Δαλιανίδης), *Τα κόκκινα φανάρια*, 1963, Βασίλης Γεωργιάδης), *Όταν τα ψάρια βγήκαν στη στεριά* (1967, Μιχάλης Κακογιάννης), *Επιχειρήσεις Απόλλων* (1968, Γιώργος Σκαλενάκης), *Singapore Sling* (1990, Νίκος Νικολαΐδης), *Χαβάη* (1996, Θανάσης Σκουμπέλος), *Η επίθεση του γιγαντιαίου μουσακά* (1999, Πάνος Χ. Κούτρας), *Αληθινή ζωή* (2004, Πάνος Χ. Κούτρας), *Η ανταρσία της κόκκινης Μαρίας* (2011, Κώστας Ζάπας), *Η Αφροδίτη στην αυλή* (2012, Τηλέμαχος Αλεξίου) και *Αγαπούσε τα λουλούδια περισσότερο* (2024, Γιάννης Βεσλεμές).

Συζήτηση: 18.15 – 18.30

Καλλιτέχνες ομιλούν για τις μεταμορφώσεις (B): Εύα Στεφανή (σκηνοθέτις και Καθηγήτρια ΕΚΠΑ) και Παναγιώτης Φαφούτης (σκηνοθέτης).

Έκτη συνεδρία
Δραματουργίες και μεταμφίεση: Νεοελληνικό θέατρο
Πρόεδρος Ιωάννα Παπαγεωργίου

09.45 – 10.00

Σπύρος Τούλιος: «Αριστοτελικά σχήματα στο θέατρο σκιών· μεταμφίεση και ταυτότητα».

Κατά την παρούσα ανακοίνωση θα συζητήσουμε για σχήματα *μεταμφίεσης* σε έργα του θεάτρου σκιών, ειδικότερα για μεταμφιέσεις προσώπων ως ανάγκη και προσαρμογή σε μια κατάσταση, συνθήκη που αφορά το πεδίο διακήρυξης ταυτότητας. Η μεταμφίεση ενός προσώπου προϋποθέτει τη μεταμόρφωση του ίδιου ως χαρακτήρα στον Χρόνο, αν υπολογίσουμε ότι συχνά η μεταμφίεση χρησιμοποιείται ως όπλο για τη μετάβαση σε μια νέα συνθήκη. Ένας ήρωας μεταμφιέζεται σε μια κρίσιμη στιγμή, αφού έχει ο ίδιος αλλάξει και αντιληφθεί τι απαιτεί ο καιρός, ώστε να υπηρετήσει έναν συλλογικό σκοπό και, ως εκ τούτου, να συμβάλει στην απελευθέρωση μιας καταπιεσμένης ταυτότητας (αναγνώριση της ταυτότητας). Μέσα από αυτές τις διαδρομές παρατηρούμε ότι η μεταμφίεση αποτελεί λειτουργία του Είναι, η οποία πολλές φορές αναδύεται στον ορίζοντα ενός αντικειμενικού ιδεαλισμού, ανάλογου της αριστοτελικής *ἀναγνώρισεως* ως εγγενούς-αιώνιου προορισμού ύστερα από μια πορεία δυσχερειών ή και ανατροπών του καλού (*περιπέτεια*). Ανάμεσα στα έργα για τα οποία θα μιλήσουμε είναι αρκετά ηρωικά (*Ο Καπετάν Στράτος*, *Ο Λήσταρχος Μαύρος* κ.ά.), στον αντίποδα των οποίων βρίσκουμε ορισμένα κωμικά έργα (*Ο Καραγκιόζης νύφη* κ.ά.) όπου ο αντικειμενικός ιδεαλισμός υποχωρεί έναντι της ατομικής, αν και όχι ατομιστικής, επιβίωσης. Στη συζήτηση αυτή αντιλαμβανόμαστε ότι είναι ο Χρόνος (συνθήκη) που μεταμφιέζεται ή μεταμορφώνεται σε έναν άλλο, είτε η αλλαγή είναι καταστατική ή δυναμική λειτουργία του περιβάλλοντος είτε συνιστά ερμηνεία του προσώπου που, νιώθοντας ασφαλέστερο σε πλάνη, εμφανίζει το περιβάλλον του μεταμορφωμένο και τον εαυτό αθώο για όσες μεταβολές έχει το ίδιο υποστεί ή ανεχτεί. Ας σημειωθεί εδώ ότι, κάποτε, η μεταμφίεση ενός προσώπου όχι μόνο ταυτίζεται με όσες ανάγκες αναγνωρίζει το ίδιο μπροστά του αλλά αφορά τις λογής χειραγωγήσεις του από την πραγματικότητα και την παρεπόμενη ψυχολογία.

10.00 – 10.15

Κατερίνα Καρρά: «Μεταμφιέσεις και καρναβάλι στη δραματουργία του Τίμου Μωραϊτίνη».

Ο Τίμος Μωραϊτίνης, κωμωδιογράφος, λιμπρετίστας οπερετών, επιθεωρησιογράφος, είναι ένας από τους σημαντικότερους δραματουργούς του α' μισού του 20^{ου} αιώνα. Στον Μεσοπόλεμο ο Μωραϊτίνης υπήρξε η ψυχή της αθηναϊκής αποκριάς, επιμελούνταν τις διάφορες αποκριάτικες εκδηλώσεις, ήταν αυτός που ανέδειξε την Πλάκα ως επίκεντρο του αποκριάτικου κεφιού και έγραψε έργα με επίκεντρο την αποκριάτικη ατμόσφαιρα, όπως την αποκριάτικη οπερέτα με τον τίτλο *Όνειρο αποκριάτικης βραδιάς* ή *Αποκριάτικο Όνειρο*. Συχνές επίσης είναι οι μεταμφιέσεις στα έργα του με πιο γνωστή τη μεταμφίεση άνδρα σε γυναίκα στην κωμωδία *Δακτυλογράφος ζητεί θέσιν*, όπου ο πρωταγωνιστής μέσω της μεταμφίεσης διεκδικεί ένα «γυναικείο» επάγγελμα. Η παρούσα ανακοίνωση μελετά τις μεταμφιέσεις και το καρναβάλι στη δραματουργία του συγγραφέα αξιοποιώντας το αρχείο του, την υπάρχουσα βιβλιογραφία και την έρευνα στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο.

10.15 – 10.30

Φραντζέσκα Ιωαννίδη: «Θεατρικές μεταμορφώσεις ιστορικών προσώπων».

Η ανακοίνωση θα εξετάσει τις «μεταμφιέσεις/μεταμορφώσεις» της Έλσας στο θεατρικό έργο *Η τελευταία Παγίδα* του Αλέξανδρου Μάτσα, το οποίο γράφτηκε μέσα στη δεκαετία του 1960 και ανήκει στη χορεία των ανέκδοτων θεατρικών έργων του που βρέθηκαν στο προσωπικό του αρχείο. Πρόκειται να διερευνηθεί το συνονθύλευμα των ιστορικών προσώπων που κρύβεται πίσω από τη μυστηριώδη κεντρική δραματική φιγούρα του συγκεκριμένου έργου, πρόσωπα που παραπέμπουν σε πραγματικούς ναζιστές θύτες του Ολοκαυτώματος, όπως την γιατρό Herta Oberheuser, τη βασανίστρια Ilse Koch, τη νοσοκόμα Elsa Haverick, αλλά και τις συζύγους του Otto Adolf Eichmann και του Josef Mengele. Η κεντρική ηρωίδα προσπαθεί να αποκρύψει την πραγματική της ταυτότητα ενδεδυμένη προσωπεία και υποδυόμενη διάφορες περσόνες. Εξαιτίας των πολλαπλών ψυχο-συναισθηματικών μετασχηματισμών της, η μεταμφιεσμένη περσόνα της ηρωίδας θα ερμηνευθεί παράλληλα μέσω των γιουνγκιανών μοντέλων συμπεριφοράς. Η ανακοίνωση πρόκειται να παρουσιάσει τη μεταμόρφωση της κεντρικής δραματικής ηρωίδας ως αναγκαιότητα διαφυγής, επιβίωσης και κοινωνικής ενσωμάτωσης.

10.30 – 10.45

Βασίλης Αράπης: «Το καρναβαλικό αποτύπωμα στον ανατρεπτικό Προμηθέα ή η κωμωδία της αισιοδοξίας του Βασίλη Ρώτα».

Στον Προμηθέα του Β. Ρώτα (1966) αναπτύσσεται μια πολυεπίπεδη αφηγηματική και δραματουργική δομή, η οποία ενσωματώνει στοιχεία ειρωνείας, ανατροπής και μιας (λανθάνουσας) σωματικότητας, συνθέτοντας μια εορταστική και εύθυμη ατμόσφαιρα. Στόχος της ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση της καρναβαλικής συνιστώσας του έργου και η ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο αντανakλώνται κάποιες αρχές της καρναβαλικής κοσμοθεωρίας. Ο Ρώτας επαναπροσδιορίζει τον μύθο του Προμηθέα και αντλεί στοιχεία από τη σκηνική παράδοση της κωμωδίας και του πανηγυριού, συνδυάζοντας το τραγικό με το κωμικό και το υψηλό με στοιχεία της λαϊκής παράδοσης. Αυτή η διττή υπόσταση του έργου αντηχεί -συνειδητά ή ασυνειδητά- χαρακτηριστικά της καρναβαλικής κοσμοθεωρίας, σύμφωνα με την οποία η αντιστροφή των κοινωνικών ιεραρχιών και η εξωτερίκευση της χαράς λειτουργούν αποδομητικά και λυτρωτικά. Η χρήση αντι-ρεαλιστικών τεχνικών, όπως η ενσάρκωση του Προμηθέα από μια κούκλα-ηθοποιό και η σατιρική διάθεση του συγγραφέα αναδεικνύουν την ανατροπή των καθιερωμένων ρόλων και των εξουσιαστικών δομών. Αυτό το πολυπρόσωπο δράμα, με δώδεκα χαρακτήρες και πέντε διαφορετικούς χορούς (Νυφών, Σατύρων, Μαθητών, Στρατιωτών, Εργατών), προβάλλει τη συλλογικότητα έναντι του ατομισμού, εκφράζοντας την καρναβαλική ατμόσφαιρα της πλατείας και της συλλογικής συμμετοχής.

Συζήτηση: 10.45 – 11.00

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

Έβδομη συνεδρία
Δραματοουργίες και μεταμφίεση
Πρόεδρος Κατερίνα Αρβανίτη

11.30 – 11.45

Μαρία Γ. Μόσχου: «Μυθο-ποιητικές μεταμφιέσεις και αποκριάτικα δρώμενα. Ενδυματολογικές και σκηνογραφικές επιλογές στον Θεόφιλο (1987) του Λάκη Παπαστάθη».

Αντικείμενο της ανακοίνωσης είναι οι σκηνογραφικές και ενδυματολογικές επιλογές σε μεταμφιέσεις και δρώμενα της «ποιητικής βιογραφίας» Θεόφιλος (1987) του Λάκη Παπαστάθη. Η ταινία κέρδισε στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Θεσσαλονίκης (1987) τα Βραβεία Καλύτερης Ταινίας, Καλύτερου Ανδρικού Ρόλου (Δημήτρης Καταλειφός) και το Α΄ Βραβείο Ενδυματολογίας (σκηνογράφος-ενδυματολόγος: Ιουλία Σταυρίδη). Η φυσιογνωμία του Θεόφιλου Χατζημιχαήλ (ca. 1871-1934) αποτελούσε σταθερό πόλο ενδιαφέροντος του Λάκη Παπαστάθη. Στην ένδυση του λαϊκού ζωγράφου με φουστανέλες και στις θρυλικές του μεταμφιέσεις σε Μεγαλέξανδρο (με «οπαδούς») ο σκηνοθέτης απέδιδε θεμελιώδη συμβολική-υπαρξιακή αξία, αναδεικνύοντας την περσόνα του σε αρχετυπικό καλλιτεχνικό πρότυπο. Όπως δήλωνε: «Η εικόνα που έχω για το Θεόφιλο μοιάζει με τον ηθοποιό, που, παίζοντας σε μια παράσταση ηρωικού έργου, φεύγει από το πάλκο και βγαίνει στους δρόμους, παίρνοντας μαζί του όχι μόνο το ένδυμα αλλά και την ψυχή του ρόλου του».

Στην ανακοίνωση σχολιάζεται η αισθητική της κινηματογραφικής γλώσσας του Παπαστάθη και αναλύεται η σημασία των μεταμφιέσεων στην κατασκευή της εικόνας του Έλληνα-ήρωα-καλλιτέχνη, την οποία ο σκηνοθέτης πρόβαλλε συστηματικά. Σε αυτό το πλαίσιο, παρουσιάζεται υλικό από την ταινία και από το αρχείο του Παπαστάθη σχετικό με τα ενδυματολογικά στοιχεία και τη σύνθεση των σκηνικών χώρων που υποστήριζαν τις κινηματογραφικές μεταμφιέσεις του Θεόφιλου. Επιπλέον, αξιοποιούνται φωτογραφικά τεκμήρια και μαρτυρίες για τα δρώμενα που οργάνωνε ο λαϊκός καλλιτέχνης στις περιοχές όπου έζησε, ενώ επισημαίνονται συσχετισμοί αυτών των θεαμάτων της Αποκριάς με σύγχρονες του αυτοσχέδιες λαϊκές παραστάσεις ως εκδηλώσεις που εγγράφονται σε προϋπάρχουσες μορφές της λαϊκής κουλτούρας.

11.45 – 12.00

Πηνελόπη Αβούρη: «Η παρενδυσία στη Ζάκυνθο του 19^{ου} αιώνα: Από το ιστορικό γεγονός στη θεατρική παράσταση».

Ο ζακυνθινός μυθιστοριογράφος και θεατρικός συγγραφέας Σωκράτης Ζερβός, ο οποίος στο σύνολο του έργου του ηθογραφεί την κοινωνία της ιδιαίτερης πατρίδας του με τρυφερότητα, χιούμορ, ειλικρίνεια και διεισδυτικότητα, σημείωνε στην προμετωπίδα του μυθιστορήματος *Άγγελος Δερματίνης*: «προτιθέμενος την εξακολούθησιν των ασθενών μου έργων, σκιαγραφούντων τα ενταύθα ήθη, έθιμα και μικρά ιστορικά επεισόδια, όσα εν τη διαβάσει της νεότητός μου αντελήφθην». Οι συντάκτες των τοπικών εφημερίδων υποστήριζαν από την πλευρά τους ότι ο Ζερβός «αρέσκεται να περιγράφει τα της Ζακύνθου ήθη και έθιμα μετ' ακριβείας ιστορικού» και τα έργα του περιέχουν «πολλάς σκηνάς του εντοπίου βίου μετά ζωηρότητος και παραστατικότητος εξεικονισμένας».

Ο Ζερβός έγραψε το 1894 τη μονόπρακτη κωμωδία παρενδυσίας και παρεξηγήσεων: «Εποχή των Ιγγλέζων - Ένας καυγάς και δύο γάμοι». Στον υπότιτλο: «Η οποία [κωμωδία] συνέβη εις τη Ζάκυνθο κατά τον μήνα Νοέμβριον εις τα 1862 και εγγράφη με τη Ζακυνθινή γλώσσα», ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι οι θεατές θα παρακολουθήσουν τη δραματοποίηση ενός αληθινού γεγονότος, το οποίο προσδιορίζεται τοπικά και χρονικά με απόλυτη ακρίβεια, και οι δημοσιογράφοι των τοπικών εφημερίδων, που ενημερώνουν τους αναγνώστες τους για το θεατρικό του έργο, δεν τον διαψεύδουν.

Ο ήρωας του, ο Πιεράκης, ένας άνδρας που εμφανίζεται από την αρχή του έργου ντυμένος με γυναικεία ρούχα, αντιπροσωπεύει στην κωμωδία τη ρωγμή μεταξύ των δύο φύλων, καθώς και τα δύο εγγράφονται ταυτόχρονα στην εικόνα του. Οι ενδυματολογικές του επιλογές, οι οποίες είναι (τουλάχιστον) ασυνήθεις τον 19^ο αιώνα, αποδομούν τις πολιτισμικές έννοιες του φύλου και υποδεικνύουν στους θεατές της παράστασης ότι είναι δυνατές πολλές μορφές αρρενωπότητας και θηλυκότητας. Αποδεικνύουν επίσης ότι οι ενδιάμεσες ταυτότητες που δεν μπορούν να ερμηνευτούν ως πλήρως αρσενικές ή θηλυκές υπάρχουν και ότι οι έννοιες της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας μπορούν εύκολα να αποδομηθούν.

12.00 – 12.15

Κωνσταντίνα Ζηροπούλου: «Μεταμφίηση και πλαστοπροσωπεία στο θέατρο του Ανδρέα Στάικου. Η περίπτωση της Ερμιόνης (2022)».

Η ανακοίνωση ασχολείται με την *Ερμιόνη* του Ανδρέα Στάικου, η οποία γράφτηκε το 2022 και ανέβηκε στο θέατρο την ίδια χρονιά, σε σκηνοθεσία του συγγραφέα. Ο συγγραφέας δανείζεται, εδώ, διάφορα στοιχεία από ομηρικούς μύθους με κεντρικά πρωταγωνιστικά πρόσωπα, τον Μενέλαο και την κόρη του Ερμιόνη, τους οποίους και μεταπλάθει με ξεκάθαρη παρωδιακή στόχευση. Από την *Ανδρομάχη* του Ρακίνα αντλεί το δραματικό πρόσωπο της Κλεόνης, αξιοποιώντας το μυθολογικό παρελθόν της ως έμπιστης του παλατιού.

Ο δραματουργικός πυρήνας του έργου χτίζεται επάνω σε μία υπόθεση πλαστοπροσωπείας: Ο Μενέλαος, όπως και η Ελένη του Ευριπίδη, δεν πήγε ποτέ στην Τροία αλλά τη θέση του πήρε κάποιος ναύτης, μεταμφιεσμένος με τη βασιλική πανοπλία, ο οποίος βρήκε ηρωικό θάνατο στη μάχη. Με το πέρας του τρωικού πολέμου ο μεταμφιεσμένος, πλέον, βασιλιάς σε ναυαγό, που 'ξεβράστηκε' στα παράλια της Λακωνίας, επιθυμεί να λάβει μέρος στις γιορτές που τελούνται στη μνήμη του. Σε αυτό το συνεχές παιχνίδι μεταμορφώσεων και αντιστροφής ρόλων, ο νεκρός είναι ζωντανός, ο γενναίος δειλός, η έμπιστη Κλεόνη μεταμφιέζεται σε πόρνη προς χάριν του Μενέλαου, ενώ η Ερμιόνη, σε μία, σατιρικώς, ψυχαναλυτική ανάγνωση του ρόλου της από τον συγγραφέα, αναγνωρίζει στο πρόσωπο του πατέρα της τον 'άντρα της ζωής της', αγνοώντας όμως την πραγματική του ταυτότητα. Σε κάθε περίπτωση, τα δραματικά πρόσωπα απεκδύονται την ταυτότητά τους και εκλαμβάνονται από τους γύρω τους ως Άλλος. Η χρήση του στοιχείου της μεταμόρφωσης και, εν γένει, της ρευστότητας της ταυτότητας ως κεντρικού άξονα του δραματικού μύθου του έργου αυτού του Στάικου παράγει πολλαπλές αναγνώσεις, οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο διερεύνησης της ανακοίνωσης.

Συζήτηση: 12.15 – 12.30

Καλλιτέχνες ομιλούν για τις μεταμορφώσεις (Γ): Κώστας Λογαράς (συγγραφέας).

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

Όγδοη συνεδρία
Θεάματα και ακροάματα
Πρόεδρος Κωνσταντίνος Κυριακός

13.45 – 14.00

Κωνσταντζα Γεωργακάκη: «Μεταμφιέσεις σε αγροτικό τοπίο: Η περίπτωση του Έπους της Μαλάμως».

Οι παραστάσεις των δραματικών ειδυλλίων, στο θεατρικό τοπίο του περασμένου αιώνα, συνδέθηκαν με το ρεπερτόριο των μπουλουκιών στην ελληνική περιφέρεια. Στον 21^ο αιώνα, σε διαφορετικά πολιτιστικά συμφραζόμενα, η βουκολοτραγωδία *Το έπος... της Μαλάμως*, με τη σύμβαση της ανδρικής διανομής, παρωδεί το είδος, αξιοποιώντας τον χαρακτηριστικό δεκαπεντασύλλαβο στίχο του. Η εισήγηση θα αναζητήσει τους τρόπους με τους οποίους η αγνή επαρχιωτοπούλα Μαλάμω μεταμφιέζεται και συνομιλεί με τη μπουστική Μαρία Πενταγιώτισσα αλλά και τη γαλλίδα Μπλανς Επιφανί σ' αυτήν την ιστορία της ελληνικής υπαίθρου, την έντονα επηρεασμένη από την αθυροστομία και το γκροτέσκο ύφος των μεσαιωνικών αστικών καρναβαλικών δρώμενων.

14.00 – 14.15

Παναγιώτης Δενδραμής: «Από τη Γκόλφω στη Στρέλλα: Εκφάνσεις και συνδηλώσεις της μεταμφίεσης στον ελληνικό κινηματογράφο».

Η μεταμφίεση αποτελεί και για τον κινηματογράφο, κατ' αναλογία προς το θέατρο και τις υπόλοιπες παραστατικές τέχνες, αναπόσπαστο στοιχείο της ταυτότητάς του ως μέσου καλλιτεχνικής έκφρασης. Στην εκατονταετή και πλέον ιστορική του διαδρομή, ο ελληνικός κινηματογράφος έχει επίσης να επιδείξει μια πληθώρα χρήσεων της μεταμφίεσης, προκειμένου να εξυπηρετηθούν άλλοτε παραπλήσιοι και άλλοτε διαφορετικοί εκφραστικοί στόχοι. Οι μεταμορφώσεις των ερμηνευτών μέσα από τις ενδυματολογικές μεταμφιέσεις τους (συνεπικουρούμενες από αντίστοιχες σκηνογραφικές και γενικότερες στιλιστικές επιλογές) εμφανίζονται από τις απαρχές της μυθοπλασίας στο γηγενές κινηματογραφικό περιβάλλον. Η *Γκόλφω* (1915), το πρώτο ελληνικό φιλμ άνοιξε τον δρόμο για την παραγωγή ταινιών «φουστανέλας», ενός από τα ελάχιστα αμιγώς εγχώρια κινηματογραφικά είδη. Σε αυτό, η μεταμφίεση των συντελεστών αποτελούσε βασική προϋπόθεση για τη μεταφορά των θεατών στο χωροχρονικό πλαίσιο της ιστορίας. Επιπρόσθετα, η μεταμφίεση ως σεναριακό εύρημα χρησιμοποιήθηκε σε αρκετές περιπτώσεις κωμωδιών του επονομαζόμενου Παλαιού Ελληνικού Κινηματογράφου, προκειμένου να σχολιαστούν κοινωνικές ομάδες, αντιλήψεις και ήθη που βρίσκονταν σε διαδικασία αμφισβήτησης ή μετάλλαξης· ενδεικτικά παραδείγματα *Ο ξυπόλητος πρίγκιψ* (1966), *Γαμπρός απ' το Λονδίνο* (1967), *Η θεία μου η χίπισσα* (1970). Από την άλλη, μια ιδιαίτερη παράμετρος που αναδεικνύεται μέσα από τη χρήση της μεταμφίεσης είναι και στην περίπτωση του ελληνικού κινηματογράφου η κριτική παρουσίαση ζητημάτων που αφορούν την ταυτότητα φύλου καθώς και τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Εδώ μπορούμε να διακρίνουμε περιπτώσεις ηθοποιών όπως ο Σταύρος Παράβας, η Αλίκη Βουγιουκλάκη και ο Χάρρυ Κλυνν, στη φιλμογραφία των οποίων η μεταμφίεση χρησιμοποιήθηκε κατ' επανάληψη προκειμένου να επιτευχθεί η αλλαγή φύλου. Από την έμμεση ή υπαινικτική αναφορά στο ζήτημα, το ελληνικό σινεμά πέρασε σταδιακά σε μια πιο ώριμη αντιμετώπισή του μέσα από ταινίες όπως ο *Άγγελος* (1982), η *Χαβάη* (1995) και πιο πρόσφατα η *Στρέλλα* (2009). Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, η μεταμφίεση εμφανίζεται πάλι, μέσα όμως από ένα διαφορετικό πρίσμα. Στόχος της παρουσίασης είναι να εντοπισθούν και να γίνουν αντικείμενο διερεύνησης και σχολιασμού οι ποικίλες αυτές εκδοχές της συγκεκριμένης διεργασίας.

14.15 – 14.30

Έλενα Καμηλάρη: «Μεταμφιέσεις από το μικρόφωνο: Η φωνή ως μέσο μεταμφίεσης στις διασκευές θεατρικών έργων του Εθνικού Ιδρύματος Ραδιοφωνίας (ΕΙΡ) τις δεκαετίες του '50 και '60».

Η παρούσα ανακοίνωση έχει ως αντικείμενο τις μεταμφιέσεις που σηματοδοτούνται μέσω της φωνής του ηθοποιού στις διασκευές θεατρικών έργων που μεταδόθηκαν από το ΕΙΡ τις δεκαετίες του '50 και του '60. Μέσα από σπάνιο αρχειακό υλικό θα εξετάσω διακαλλιτεχνικά και διαμεσικά τις λειτουργίες της αποσωματοποιημένης φωνής στο ραδιόφωνο σε σχέση με τους κώδικες και τις συμβάσεις του Μέσου και ειδικότερα τους τρόπους με τους οποίους σηματοδοτείται η μεταμφίεση ενός δραματικού χαρακτήρα. Δεδομένου ότι το σύστημα ραδιοφωνικών σημείων αποτελείται αποκλειστικά από ηχητικά σημεία, έχει ενδιαφέρον να διερευνήσουμε τους τρόπους με τους οποίους το μεταπολεμικό ραδιόφωνο εγκαθιδρύει τον δραματικό κόσμο και τα πρόσωπα και στην συνέχεια αίρει την «εικόνα» τους, για να εγκαθιδρύσει μία μεταμόρφωση.

Η ανακοίνωση εκκινεί από το παράδειγμα της διασκευής του έργου *Δωδέκατη Νύχτα* του Σαίξπηρ (1956) σε ραδιοφωνική προσαρμογή Μανώλη Σκουλούδη και ραδιοσκηνοθεσία Μήτσου Λυγίζου με τις φωνές των Αντιγόνη Βαλάκου, Παντελή Ζερβού, Θεόδωρου Αρώνη και Μιχάλη Καλογιάννη. Πώς μεταφέρεται ραδιοφωνικά η μεταμφίεση της Βιόλας σε Σεζάριο, η μεταμφίεση του Φέστα σε εφημέριο, του Μαλβόλιο σε εραστή με κίτρινες καλτσοδέτες, του κυρ Αντρέα σε αιμοβόρο ιππότη;

Από τη μία το ραδιόφωνο μοιάζει ιδανικό μέσο για μεταμφιέσεις, αφού ο παραλήπτης δεν βλέπει σώματα και από την άλλη, χωρίς τη θεατρική δείξη, οι ηχητικοί κώδικες κινδυνεύουν να παραπλανήσουν τον ακροατή ως προς την ταυτότητα ή την εμφάνιση του ομιλούντος προσώπου. Στόχος της ανακοίνωσης είναι να εξετάσει μέσα από παραδείγματα έργων και ραδιοφωνικών διασκευών τους α) πώς το ραδιόφωνο της δεκαετίας του '50 και '60 οικειοποιείται και αξιοποιεί το σημειακό σύστημα της φωνής, έτσι ώστε να αναπαραστήσει ηχητικά σκηνές μεταμφίεσης και β) πώς οι σκηνοθέτες και οι ηθοποιοί επιστρατεύουν υποκριτικούς κώδικες και σκηνοθετικές τεχνικές, ώστε να παρουσιάσουν ηχητικά σκηνές μεταμφίεσης.

Συζήτηση: 14.30 – 14.45

Προβολή μικρού μήκους ταινίας της *Mamma, me...* της φοιτήτριας του Τμήματος Παναγιώτας Δέσκα (Διαπανεπιστημιακό-διεπιστημονικό πρόγραμμα της Βουλής των Ελλήνων *Διάπλασις-Φοιτητιβίσματα*).

ΚΑΦΕΣ – ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Ένατη συνεδρία
Καρναβάλι / Αποκριά / Πάτρα
Πρόεδρος Λίνα Ρόζη

16.00– 16.15

Νίκος Ποταμιάνος: «Η θεατρικότητα στο καρναβάλι της Αθήνας και η εξέλιξή της, 1800-1940».

Η θεατρικότητα είναι ένα από τα βασικά στοιχεία του καρναβαλιού. Στην ανακοίνωσή μου, βασισμένη στη βιβλίο μου για τον εορτασμό της αποκριάς στην Αθήνα τον 19^ο αιώνα και στις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου}, θα αναφερθώ στις διαφορετικές μορφές θεατρικότητας που εντοπίζονται και στον τρόπο με τον οποίο αυτές αλλάζουν καθώς μετασχηματίζεται το καρναβάλι.

Συγκεκριμένα θα αναφερθώ:

- στο κουκλοθέατρο που συνδεόταν με το καρναβάλι (τα ξόανα στην Οθωμανική Αθήνα, τον φασουλή στη συνέχεια)
- στις διαφορετικές κουλτούρες μεταμφίεσης και στην ιδιαίτερη θεατρικότητα με την οποία επιτελούνταν κάποιες μεταμφιέσεις στη λαϊκή κουλτούρα
- στις πολυπρόσωπες μασκαράτες που προέκυψαν από τις προηγούμενες: μικρούς θιάσους που γυρνούσαν στην πόλη και παρίσταναν κάποια κατάσταση, κατά κανόνα με σατιρική διάθεση
- στις ολοκληρωμένες θεατρικές παραστάσεις οι οποίες λάμβαναν χώρα τόσο κατά το παραδοσιακό καρναβάλι όσο και στην αστική καρναβαλική κουλτούρα· τόσο κωμωδίες και σατιρικά σκετσάκια όσο και δράματα ή ελαφρό μουσικό θέατρο· τόσο στον δρόμο και ως συμπλήρωμα των εκεί θεαμάτων όσο και σε αστικά σαλόνια και σε θέατρα.

Θα εξετάσω τον τρόπο με τον οποίο η θεατρικότητα εξελίσσεται και τελικά υποχωρεί, καθώς υποχωρεί και η σάτιρα ως χαρακτηριστικό της αθηναϊκής αποκριάς, παρακμάζει το καρναβάλι του δρόμου, ατροφεί η σχέση των καρναβαλικών επιτελέσεων με την κοινότητα και αυτές μετατρέπονται σε θεάματα της πόλης, και τέλος εντείνεται η εμπορευματοποίηση των διασκεδάσεων και η επαγγελματοποίηση των επιτελεστών των αποκριάτικων θεαμάτων.

16.15 – 16.30

Ιωάννα Παπαγεωργίου και Φώτης Λάζαρης: «Καρναβαλικά φαλλικά δρώμενα της Τσικνοπέμπτης στη Θέα της Πάτρας. Μια μάζωξη συλλογικής διονυσιακής μέθεξης».

Η εισήγηση ασχολείται με μια σύγχρονη αποκριάτικη εκδήλωση που λαμβάνει χώρα στην Πάτρα από το 1990 και μέχρι σήμερα το βράδυ της Τσικνοπέμπτης. Ξεκίνησε από μέλη του Φοιτητικού Παραγωγικού Συνεταιρισμού του Πανεπιστημίου Πατρών, ο οποίος δραστηριοποιούνταν κατά τη δεκαετία του 1980. Για δεκαπέντε χρόνια χώρος σύναξης των συμμετεχόντων ήταν η οδός Τριτάκη (Άνω Πόλη Πατρών) και από το 2005 και μετά ένα αγρόκτημα στον οικισμό Θέα της Πάτρας. Με αυτήν την τοπολογική μεταφορά ο χώρος της γιορτής εναρμονίστηκε με τη φυσιολογία της, η οποία εξ αρχής στόχευε να αναδημιουργήσει το διονυσιακό κλίμα των πανάρχαιων αγροτικών δρώμενων γονιμότητας. Σημεία αναφοράς του συνολικού τελετουργικού της γιορτής και των δρώμενων αποτελεί ο φαλλός, κάποτε σε ενιαίο σύμπλεγμα με το αιδού, που στήνεται ως ο Βασιλιάς Καρνάβαλος. Με την είσοδό του στον χώρο ξεκινά το γλέντι που τελειώνει αργά το πρωί με την καύση του. Η κρασοκατάνυξη, ο συνεχής χορός, η δυνατή μουσική, η μεταμφίεση, η τσίκνα, ο περιβάλλον χώρος, ο ανάλογος διάκοσμος και το πλήθος των ανθρώπων δημιουργούν μια διονυσιακή κοινοτική μέθεξη που κάνει ανεπαίσθητο το κρύο της χειμωνιάτικης νύχτας και προετοιμάζει τους μύστες για την κορύφωση, δηλαδή για τον αγώνα σύντομων δρώμενων με θέματα τη γονιμότητα, τον θάνατο και την αναγέννηση και την ανελέητη σάτιρα σύγχρονων καταστάσεων. Τα δρώμενα προετοιμάζονται ή στήνονται επί τόπου από μικρές ομάδες και απαραίτητα συστατικά τους είναι η ομαδική συμμετοχή, η εξωφρενική

μεταμφίεση, η βωμολοχία, οι απρεπείς διάλογοι και κινησιολογία, η αδιαφορία για την πολιτική ορθότητα και ο παραλογισμός. Η Τσικνοπέμπτη της Θέας, πιο πιστή στον χαρακτήρα της παραδοσιακής ελληνικής Αποκριάς, αποτελεί μια εναλλακτική πρόταση προς το εξευρωπαϊσμένο και ευπρεπισμένο πατρινό καρναβάλι.

16.30 – 17.00

Professor Ricardo García Arteaga: “Joyful Spectacular Bodies in the Tlaxcala Carnival”.

In this work, we will analyze the Tlaxcala Carnival and two dances with indigenous roots: The Papalotla Charros of Xicotencatl and the Catrines or Umbrella Dance of Contla. The Tlaxcala Carnival is 500 years old and is celebrated with a festive, fun and popular identity. In the year 2025 it was celebrated from February 28 to March 5. To study the joyful spectacular bodies in the two dances, we revisit concepts from Jen-Luc Nancy’s philosophy to think about the body and the manifestations of its existence. In his book *Corpus*, he proposes that our subjectivity is constituted by a body: biological, historical-political, religious and spectacular. These four dimensions form an “ensemble” of the body’s zones and their multiple relations, as constitutive elements of our identity.

To define the thoughts, signs, and beliefs that sculpt and inscribe joyful spectacular bodies in the two dances, we will complement our analysis by applying the “Diagram of Dance Knowledge” published in my book *Semillas de identidad. La danza drama de los tecuanes de Tetelpa Morelos*. (*Seeds of Identity*, García, 2025, UNAM). Both dances share an indigenous history, a daily life, their relationship with other dances, their staging with choreography, a rehearsal director, a dance group, rehearsals, costumes, and performances in their community and elsewhere.

Λήξη Δημερίδας

Ricardo García-Arteaga, School of Philosophy and Literature, National Autonomous University of Mexico (UNAM).

Πηνελόπη Αβούρη, Διδασκώρισα θεατρολογίας, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Βασίλης Αράπης, Υποψήφιος διδάκτωρ θεατρολογίας, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Ζωή Βερβεροπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Δημοσιογραφίας & Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, Α.Π.Θ.

Κωνσταντζα Γεωργακάκη, Καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Ε.Κ.Π.Α.

Ξένια Γεωργοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Ε.Κ.Π.Α.

Παναγιώτης Δενδραμής, Διδάσκων κινηματογραφικών σπουδών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Κατερίνα Διακουμοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Ε.Κ.Π.Α.

Κωνσταντίνα Ζηροπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Φραντζέσκα Ιωαννίδη, Υποψήφια διδασκώρισα θεατρολογίας, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Έλενα Καμηλάρη, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Τμήμα Επικοινωνίας & Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Ε.Κ.Π.Α.

Κατερίνα Καρρά, Μέλος Ε.Ε.Π., Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Ε.Κ.Π.Α.

Αγγελική Κορδέλλου, Μέλος Ε.Ε.Π., Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Μάρθα Κοσκινά, Υποψήφια διδασκώρισα θεατρολογίας, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Μαρίνα Κοτζαμάνη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Κωνσταντίνος Κυριακός, Καθηγητής, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Φώτης Λάζαρης, Εκπαιδευτικός.

Ευριπίδης Λασκαρίδης, Σκηνοθέτης, περφόρμερ.

Κώστας Λογαράς, Συγγραφέας.

Βίκυ Μαντέλη, Μέλος Ε.Ε.Π., Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Ναταλί Μηνιώτη, Διδάσκουσα θεατρολογίας, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Μαρία Γ. Μόσχου, Διδάσκουσα ιστορίας της τέχνης, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Ιωάννα Παπαγεωργίου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Ιουλία Πιπινιά, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Θεάτρου, Α.Π.Θ.

Νίκος Ποταμιάνος, Ερευνητής Β', Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών, Ι.Τ.Ε.

Ευσταθία Ράπτη, Υποψήφια διδασκώρισα θεατρολογίας, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Κωνσταντίνα Ριτσάτου, Καθηγήτρια, Τμήμα Θεάτρου, Α.Π.Θ.

Λίνα Ρόζη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Γιώργος Σαμπατακάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Νατάσα Σιουζουλή, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Άννα Σταυρακοπούλου, Καθηγήτρια, Τμήμα Θεάτρου, Α.Π.Θ.

Εύα Στεφανή, σκηνοθέτις, Καθηγήτρια, Τμήμα Επικοινωνίας & Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Ε.Κ.Π.Α.

Σπύρος Τούλιος, Διδάσκων θεατρολογίας, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Παναγιώτης Φαφούτης, Σκηνοθέτης.

Μάριος Χατζηπροκοπίου, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Πολιτισμού και Δημιουργικών Μέσων και Βιομηχανιών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Επιστημονική Επιτροπή Δημερίδας

Αρετή Βασιλείου (Καθηγήτρια), Κωνσταντίνος Κυριακός (Καθηγητής), Αικατερίνη Αρβανίτη (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια), Ιωάννα Παπαγεωργίου (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια), Λίνα Ρόζη (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια), Γεώργιος Σαμπατακάκης (Αναπληρωτής Καθηγητής)

Οργανωτική Επιτροπή Δημερίδας

Αρετή Βασιλείου (Καθηγήτρια), Κωνσταντίνος Κυριακός (Καθηγητής), Αικατερίνη Αρβανίτη (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια), Ιωάννα Παπαγεωργίου (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια), Λίνα Ρόζη (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια), Γεώργιος Σαμπατακάκης (Αναπληρωτής Καθηγητής), Βίκυ Μαντέλη (Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό), Γιώργος Βαρελάς (Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό).

Φοιτητική Ομάδα Στήριξης Δημερίδας

Μεταπτυχιακοί/ες/α

Μαρία Βαρβαρίγου, Φωτεινή Γιαννικοπούλου, Άντζυ Γιωτάκου, Άρης Δημόπουλος, Παρασκευή Μουχταροπούλου, Ανδρέας Παλαιολόγος, Έλενα Παπατσίου.

Προπτυχιακοί/ες/α

Ελένη Αναγνωστοπούλου, Γεωργία Γαλάνη, Σία Γκρίλλα, Μαρία Δερεδάκη, Νάντια Ζιντάν, Κατερίνα Κανελλοπούλου, Αγγελική Κωνσταντινοπούλου, Ξένια Λαγού, Μαριαρένα Μαστορακάκη, Παναγιώτα Μπαράκου, Δήμητρα Μπίστα, Ειρήνη Παναγοπούλου, Φοίβος Παπαγιαννόπουλος, Μιχαέλα Παπαντωνοπούλου, Βασιλική-Νεκταρία Πάσχου, Σοφία Σουγλέρη, Πηνελόπη Σωτηροπούλου, Πανωραία Τζελέπη, Αναστασία Χατζηπέτρου.

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε την Άννα Μαρία Χατζηστεφάνου για την παραχώρηση της φωτογραφίας και τον σχεδιασμό της αφίσας.

Η Δημερίδα πραγματοποιείται με την υποστήριξη της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) του Πανεπιστημίου Πατρών

Dr. Ricardo García Arteaga is a Fulltime Professor and Researcher at the School of Philosophy and Literature in the National Autonomous University of Mexico (UNAM). He holds a Bachelor's degree in Dramatic Literature and Theater in the UNAM and has completed a Master of Arts and a PhD in Comparative Literature. He has participated in different Academic Positions: Secretary General of the Faculty of Philosophy and Letters, UNAM (2019-2020); Director of the National Center of Theatrical Research and Documentation (2013-2014); National Institute of Fine Arts; Coordinator of the School of Dramatic Literature and Theatre at the Faculty of Philosophy and Letters, UNAM (2005-2009). Professor Garcia-Arteaga has participated in seven research projects on Mexican Theater and Dance, and Latin American theater, has been a speaker at sixty national and international conferences and congresses, and has taught twenty courses at the National Autonomous University of Mexico and other national and international universities. He has been the advisor for forty bachelor, master and doctoral theses, has published two books of his own and twenty-nine articles in national and international books and journals. As a stage director he has directed more than twenty educational and professional performances.

Η **Πηνελόπη Αβούρη** γεννήθηκε στην Αθήνα και ζει στη Ζάκυνθο. Είναι Εκπαιδευτικός, Θεατρολόγος και Διδάκτωρ του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, από το οποίο έλαβε το μεταπτυχιακό δίπλωμα «Δραματική Τέχνη και Παραστατικές Τέχνες στην Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών έλαβε το μεταπτυχιακό δίπλωμα «Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο». Έχει λάβει μέρος σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια και σεμινάρια με θέματα που αφορούν τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα όπως οι σύγχρονες παραστάσεις αρχαίου ελληνικού δράματος, η ιστορία του θεάτρου στα Επτάνησα, ο ευρωπαϊκός και παγκόσμιος κινηματογράφος, η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση και εργασίες της έχουν εκδοθεί στα πρακτικά τους. Το 2019 εκδόθηκε το βιβλίο της με τίτλο «Στρουφουλιδωτά» που περιέχει μελέτες για το ζακυνθινό θέατρο. Επιμελείται και παρουσιάζει (εκτός απροόπτου...) την εβδομαδιαία πολιτιστική εκπομπή «Καλλιτεχνικό καφενείο» στην ΕΡΤ Ζακύνθου.

Ο **Βασίλης Αράπης** είναι απόφοιτος του Τμήματος Φιλολογίας (ειδίκευση Κλασικών Σπουδών) του Πανεπιστημίου Πατρών (2016). Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος (Μ.Α.) από το μεταπτυχιακό πρόγραμμα : «Το Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο και η Πρόσληψή του» του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών (2022). Είναι υποψήφιος διδάκτωρ στο ίδιο Τμήμα με θέμα διατριβής «*Προμηθείς της νεοελληνικής δραματουργίας. Η δόμηση της εθνικής ταυτότητας*». Εργάστηκε ως Ερευνητής Προφορικών Ιστοριών στην Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «ΙSTORIMA», υπό την αιγίδα του Ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος». Από το 2024 έως σήμερα διδάσκει τα Ελληνικά ως Δεύτερη/Ξένη Γλώσσα στο Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, στο Παράρτημα του Βελιγραδίου. Το άρθρο του «Το πολιτικό όραμα του Προμηθέα-διανοούμενου στο έργο του Ν. Βρεττάκου *Προμηθέας ή το παιχνίδι μιας μέρας*» δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *ΘΕΑΤΡΟγραφίες* (2024), ενώ το 2025 συμμετείχε με επιστημονική ανακοίνωσή του στο Η' Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο Ελληνικών Σπουδών στη μνήμη της Ιρίνα Κοβαλέβα της Φιλολογικής Σχολής του Κρατικού Πανεπιστημίου Λομονόσοφ της Μόσχας. Το 2021 δημοσιεύτηκε βιβλιοκριτική του στο ηλεκτρονικό περιοδικό «fractalart» για την έκδοση Φρ. Νίτσε, *Διόνυσος κατά Εσταυρωμένου. Εκλογή απ' τα κατάλοιπα περί αρχαίου δράματος (1864-1875)*, μτφρ. Βαγγέλης Δουβαλήρης, επιμ. Έρκος Ρ.

Αποστολίδης, Αθήνα: Gutenberg, 2020. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται κυρίως στη μελέτη του αρχαίου θεάτρου, στην πρόσληψη του αρχαίου δράματος, στην πρόσληψη των ελληνικών μύθων στην ελληνική και ξένη δραματολογία, στις σχέσεις νεοελληνικού και παγκόσμιου θεάτρου, στο πολιτικό και λαϊκό θέατρο.

Η **Ζωή Βερβεροπούλου** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Δημοσιογραφίας & Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης), με γνωστικό αντικείμενο «Θεωρία και κριτική των τεχνών του λόγου και του θεάματος». Η έρευνα και οι δημοσιεύσεις της, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, εστιάζουν κυρίως στα εξής πεδία: σύγχρονο θέατρο του πραγματικού/θέατρο-ντοκουμέντο, θεωρία και γλώσσα της κριτικής, μεσαιωνικό κωμικό θέατρο, θεωρία θεάτρου, θεωρία λογοτεχνίας, σχέσεις των ΜΜΕ και της δημοσιογραφίας με τη λογοτεχνία και το θέατρο/θέαμα, δημοσιογραφία για τις τέχνες και τον πολιτισμό. Είναι κριτικός θεάτρου και ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Ένωσης Κριτικών Θεάτρου & Παραστατικών Τεχνών. Το βιβλίο της *Το σύγχρονο θέατρο του πραγματικού: Από τις αληθινές ιστορίες στο θέατρο-ντοκουμέντο και στις ερευνητικές δραματοποιήσεις του 21^{ου} αιώνα* κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Παπαζήση (2023).

Κωνσταντζα Γεωργακάκη. Καθηγήτρια στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ. Το εκπαιδευτικό και ερευνητικό της έργο, οι επιστημονικές ανακοινώσεις και δημοσιεύσεις της εστιάζονται στην ιστορία του ελληνικού θεάτρου (19^{ος}-21^{ος} αιώνας), ιδιαίτερα του ελαφρού μουσικού θεάτρου, καθώς και στις σχέσεις θεάτρου και πολιτικής. Συμμετέχει, επίσης, στην επιστημονική ομάδα του ερευνητικού προγράμματος του Πανεπιστημίου Laval του Καναδά για την αναπαράσταση των καταστροφών στη σκηνή του 21^{ου} αιώνα.

Η **Ξένια Γεωργοπούλου** γεννήθηκε στην Αθήνα το 1973. Είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει δημοσιεύσει τα βιβλία *Ζητήματα φύλου στο θέατρο του Σαίξπηρ και της Αναγέννησης* (Παπαζήσης, Αθήνα, 2010 και 2020 [δεύτερη βελτιωμένη έκδοση]), *The Body as Text in Shakespeare's Plays. The Fashioning of the Sexes* (Edwin Mellen, Lewiston, 2011) και *Ο Σαίξπηρ οριζοντίως και καθέτως* (Αιγόκερως, Αθήνα, 2019), καθώς και δεκάδες άρθρα και κριτικές βιβλίου και θεάτρου σε συλλογικούς τόμους και επιστημονικά περιοδικά κυρίως του εξωτερικού, ενώ έχει συμμετάσχει σε δεκάδες επιστημονικά συνέδρια, ως επί το πλείστον στο εξωτερικό. Ασχολείται κυρίως με τον Σαίξπηρ και το θέατρο της Αναγέννησης, και ειδικότερα με θέματα όπως τα φύλα και η ετερότητα, οι σαιξπηρικές διασκευές και οι σαιξπηρικές αναφορές στη σύγχρονη λαϊκή κουλτούρα.

Παναγιώτης Δενδραμής. Πτυχιούχος του τμήματος Ψυχολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (2003). Δίπλωμα σκηνοθεσίας στη Σχολή Σταυράκου (2007). Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στην ιστορία και θεωρία του κινηματογράφου (2010) και κατόπιν διδάκτορας του τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Αντικείμενο της διατριβής του υπήρξε η κινηματογραφική εκπαίδευση στην Ελλάδα (2019). Δίδαξε ως ακαδημαϊκός υπότροφος στον Τομέα Θεατρικών, Κινηματογραφικών και Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης κατά το ακαδημαϊκό έτος 2020 – 2021, προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα. Από το ακαδημαϊκό έτος 2022 – 2023, διδάσκει ως συμβασιούχος καθηγητής στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών προπτυχιακά μαθήματα σχετικά με το αντικείμενο του κινηματογράφου. Από το 2016 είναι επίσης καθηγητής των μαθημάτων για την ιστορία του παγκόσμιου και του ελληνικού κινηματογράφου στη Σχολή Σταυράκου. Έχει διατελέσει εισηγητής σεμιναρίων γύρω από ειδικές θεματικές όπως ο αμερικάνικος κινηματογράφος, ο ευρωπαϊκός μεταπολεμικός κινηματογράφος και το ντοκιμαντέρ σε κινηματογραφικές λέσχες, εργαστήρια ελευθέρων σπουδών και κέντρα δια βίου μάθησης. Από το 2005 έως το 2011 εργάστηκε σε διαφορετικές ειδικότητες στον κινηματογράφο, την

τηλεόραση και τη διαφήμιση. Παράλληλα με την ακαδημαϊκή του δραστηριότητα, εργάζεται ως ψυχοθεραπευτής.

Η **Κατερίνα Διακουμοπούλου** είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ με γνωστικό Αντικείμενο: «Θεατρολογία - Νεοελληνικό Θέατρο με έμφαση στο Θέατρο της Διασποράς». Τα επιστημονικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στο Νεοελληνικό Θέατρο με έμφαση στο Θέατρο της Διασποράς, στο Εφαρμοσμένο Θέατρο, στην Κοινωνιολογία του Θεάτρου και στη Θεατρική Παραγωγή. Από την ΚΑΠΑ Εκδοτική έχει δημοσιεύσει: *Το ελληνικό θέατρο στη Νέα Υόρκη από τα τέλη του 19ου αι. έως το 1940*, Αθήνα 2020, 450 σ. και *Μορντεκάι Μανουέλ Νόα, Η αιχμάλωτη ελληνοπούλα ή Η άλωση της Αθήνας*, μετάφραση - εισαγωγή: Κατερίνα Διακουμοπούλου, Αθήνα 2021, 112 σ. Από τον Οκτώβριο του 2023 είναι επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Jean Monnet «THEATRE2SEA» το οποίο διαδίδει τις ευρωπαϊκές στρατηγικές για την κλιματική αλλαγή μέσω του θεάτρου.

Κωνσταντίνα Ζηροπούλου. Απόφοιτος κλασικής φιλολογίας του ΕΚΠΑ, κάτοχος MA in Drama Studies του Πανεπιστημίου Essex (Μ. Βρετανία), απόφοιτος του μεταπτυχιακού προγράμματος Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, Υπότροφος Erasmus του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Paris III, Sorbonne Nouvelle και Διδάκτωρ Θεατρολογίας του Τμήματος Θεάτρου του Α.Π.Θ. (2007). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στο νεότερο και σύγχρονο δράμα και την παράσταση, με έμφαση στο νεοελληνικό θέατρο. Έχει δημοσιεύσει τα βιβλία: *Γιώργος Σεβαστίκογλου. Αγωνιστής του θεάτρου και της ζωής*, Μεταίχμιο 2016, *Το θέατρο του Ανδρέα Στάικου. Στοιχεία ποιητικής*, Σοκόλη 2019, ενώ υπό έκδοση είναι το βιβλίο της *Ψυχή μου προς τα επάνω! Για το θέατρο της Χρύσας Σπηλιώτη*, Παπαζήσης 2025. Συνεργάζεται με το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και τη Δραματική Σχολή του Ωδείου Αθηνών και έχει διδάξει στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Θεατρικών Σπουδών του Α.Π.Κ.Υ και στα Τμήματα Θεάτρου Α.Π.Θ. και Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Υπήρξε μέλος Δ.Σ. του Ελληνικού Κέντρου του International Theatre Institute (2004-2010) και είναι τακτικό μέλος του International Playwrights' Forum του I.T.I. και του European Association of Theatre and Performance (EASTAP).

Φραντζέσκα Ιωαννίδη. Ηθοποιός, θεατρική σκηνοθέτις, καθηγήτρια Δραματικής Τέχνης στην Πρωτοβάθμια/Δευτεροβάθμια Έκπαίδευση / ΣΑΕΚ και Σεμινάρια, διαχειρίστρια Πολιτισμικού Περιβάλλοντος, ιδρύτρια του θιάσου Σπουδαστηρίου Τεχνών «Τανάπαλιν». Υποψήφια Διδάκτορας του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος του Πανεπιστημίου Πατρών, τμήμα Θεατρικών Σπουδών: «*Το Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο και η Πρόσληψή του*» (2023). Απόφοιτη του τμήματος ΔΠΠΝΤ (Τμήμα Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού) της Σχολής Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων Πανεπιστημίου Πατρών με έδρα το Αγρίνιο (2014). Απόφοιτη Ανωτέρας Σχολής Δραματικής Τέχνης του Εθνικού Θεάτρου (1993). Απόφοιτη 1^{ου} Εργαστηρίου Ηθοποιών-Σκηνοθετών της Πειραματικής Σκηνής του Εθνικού Θεάτρου με ειδίκευση στον Νεοελληνικό Λόγο / Νεοελληνικό Έργο.

Η **Έλενα Καμηλάρη** σπούδασε Γερμανική Φιλολογία με ειδίκευση στη λογοτεχνική μετάφραση (Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών) και Υποκριτική («Σχολή Αθηνών»). Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στη θεατρολογία (Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών). Υπότροφος του ΜΙΕΤ έλαβε το διδακτορικό της τίτλο το 2022 από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ (Βαθμός: Άριστα). Το θέμα της διατριβής της είναι «*Το θέατρο στο ελληνικό ραδιόφωνο: Στρατηγικές διασκευής θεατρικών έργων για το ραδιόφωνο στην περίοδο 1953-1967*». Η μονογραφία της για το θέατρο στο ραδιόφωνο εκδόθηκε από το Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, ενώ ο κατάλογος των ραδιοφωνικών διασκευών που μεταδόθηκαν από το Ε.Ι.Ρ. από το 1953 έως το 1967 είναι υπό έκδοση

από το MIET. Το επιστημονικό της ενδιαφέρον επικεντρώνεται στους αφηγηματικούς κώδικες διαφορετικών μέσων, κυρίως του ραδιοφώνου, για τη μεταφορά δραματικών κειμένων, στη θεωρία διασκευής, σε ζητήματα ιστοριογραφίας, όπως η πρόσληψη της ξένης δραματοουργίας στην Ελλάδα τη δεκαετία του '50 και του '60 και η πρόσληψη νεωτεριστικών τάσεων μέσα από τις ραδιοφωνικές διασκευές.

Η **Κατερίνα Καρρά** είναι διδάκτωρ Θεατρολογίας και διδάσκει ως Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών από το 2020. Έχει επίσης διδάξει στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών και έχει μακροχρόνια εμπειρία ως φιλόλογος και θεατρολόγος στη Μέση Εκπαίδευση. Είναι πτυχιούχος Θεάτρου και Ελληνικής Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και αριστούχος απόφοιτος της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης. Έχει εκπονήσει μεταδιδακτορική εργασία με θέμα: «Βιβλιοθήκη – Αρχαίο Κώστα Παπαγεωργίου του Αθηναίου στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος». Επαγγελματικά ως θεατρολόγος συνεργάστηκε με τη νέα Σκηνή του Λευτέρη Βογιατζή, το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος και το Εθνικό Θέατρο. Έχει παρουσιάσει ανακοινώσεις σε ημερίδες και συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει πραγματοποιήσει δημοσιεύσεις σε συλλογικές εκδόσεις, πρακτικά συνεδρίων, περιοδικά και θεατρικά προγράμματα. Ερευνητικά επικεντρώνεται στην ιστορία νεοελληνικού θεάτρου του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα.

Αγγελική Κορδέλλου. Σπούδασε πιάνο, μονωδία και ανώτερα θεωρητικά (Ελληνικό Ωδείο, Ωδείο Φ. Νάκας) και είναι αριστούχος απόφοιτος του τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές μουσικολογίας στη Γαλλία αποκτώντας μεταπτυχιακό, με ειδίκευση στο σύγχρονο μουσικό θέατρο, και διδακτορικό δίπλωμα, με ανώτατη διάκριση, στη Μουσική και Μουσικολογία του 20^{ου} αιώνα. Έχει διδάξει σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, έχει εργαστεί ως Επιστημονική Συνεργάτιδα στο ΑΤΕΙ Ιονίων Νήσων και ως μουσικοπαιδαγωγός στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (2009-2017). Έχει λάβει μέρος σε διεθνή συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Ισπανία, Ιταλία, Γαλλία, Αγγλία, Κύπρο και Σερβία). Έχει δημοσιεύσει άρθρα παιδαγωγικού και μουσικολογικού περιεχομένου σε διεθνή περιοδικά και συλλογικούς τόμους/πρακτικά συνεδρίων, και έχει συγγράψει το βιβλίο *Αρχαιοελληνικοί μύθοι και τραγωδίες στην όπερα του εικοστού αιώνα* (εκδ. Κάλλιπος). Είναι μέλος Ε.Ε.Π. του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών όπου διδάσκει μαθήματα για τα είδη του μουσικού θεάτρου και την ελληνική σκηνική μουσική.

Η **Μάρθα Κοσκινά** είναι απόφοιτος του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών, όπου και εκπονεί τη διδακτορική της διατριβή, με αντικείμενο έρευνας την πολιτισμική ιστορία και πολιτική. Έχει κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στο τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του ΕΚΠΑ (Πολιτισμικές Σπουδές). Ως ερευνήτρια έχει εργαστεί στο Κέντρο Έρευνας και Πρακτικών Εφαρμογών του Αρχαίου Δράματος «Δεσμοί», ενώ έρευνες και επιστημονικά άρθρα της έχουν δημοσιευτεί σε βιβλία και επιστημονικά περιοδικά. Εργάστηκε επί σειρά ετών στο Τμήμα Επικοινωνίας του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου (2010-2011 και 2016-2021) και υπήρξε υπεύθυνη του Τμήματος Δραματολογίου στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά (2022). Δουλεύει τακτικά με θιάσους θεάτρου και χορού ως ειδική συνεργάτις, δραματολόγος και υπεύθυνη Επικοινωνίας.

Η **Μαρίνα Κοτζαμάνη** είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια και πρόεδρος στο Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Έχει διδακτορικό στις Θεατρικές Σπουδές από το Graduate School, City University New York. Έχει επίσης σπουδάσει Γλωσσολογία και Φιλοσοφία στο MIT (M.Sc.) και στο University College London (B.A.). Μελέτες της σχετικά με το σύγχρονο θέατρο καθώς και τη σκηνική ερμηνεία του αρχαίου δράματος έχουν δημοσιευθεί σε διεθνώς

αναγνωρισμένα ερευνητικά περιοδικά όπως το PAJ, το Theater /Yale School of Drama και το Theatre Journal. Πρόσφατα επιμελήθηκε την ελληνική έκδοση και έγραψε την εισαγωγή στο *Σκηνογραφία και ιστορία της τέχνης: Σχεδιασμός Περφόρμανς και οπτικός πολιτισμός* (Καρδαμίτσα 2023). Άλλες δημοσιεύσεις της συμπεριλαμβάνουν τα “*Lysistrata on Broadway*” στο *Ancient Comedy and Reception* (De Gruyter) και το “*Under the Starry Night: Darkness, Community and Theatricality in Iannis Xenakis’s Mycenae Polytopon*” στο *Theatre in the Dark* (Bloomsbury). Η Κοτζαμάνη έχει συνεργαστεί ως δραματουργός με επαγγελματικούς θιάσους στη Νέα Υόρκη όπως το LaMama και το CSC και ασχολείται επίσης με την επιμέλεια εκθέσεων.

Ο **Κωνσταντίνος Κυριακός** είναι Καθηγητής της Ιστορίας του θεάτρου και του ελληνικού κινηματογράφου στο Πανεπιστήμιο Πατρών (Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών). Οι σπουδές, το ερευνητικό, συγγραφικό και διδακτικό του έργο αφορούν τα πεδία της θεατρολογίας, του κινηματογράφου και της φιλολογίας. Έχει συνεργαστεί με διεθνείς καλλιτεχνικούς οργανισμούς, έχει διδάξει σε Πανεπιστήμια στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Α.Π.Θ., Université de Lille, Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne) και είναι τακτικό μέλος της Ελληνικής Ακαδημίας Κινηματογράφου. Είναι συντάκτης περισσότερων από εκατόν εξήντα άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους και συγγραφέας των κάτωθι δεκαεννέα μονογραφιών: *Στοιχειωμένοι από τον Παζολίνι. Το κινηματογραφικό έργο του Πιερ Πάολο Παζολίνι και οι αντηχήσεις του στην Ελλάδα. Από την υποδοχή στη συνομιλία* (2024)· *Αρρενωπότητες και μύθοι. Ο Αλέξης Δαμιανός σκηνοθετεί για την τηλεόραση τον Πατούχα του Ιωάννη Κονδυλάκη* (2023)· *Στο ενδιαμέσο. Ηθοποιός, κείμενο, ταυτότητες στο θέατρο και τον κινηματογράφο* (2022)· *Ανθοδέσμη/πλάνα. (Απο)χαιρετισμός στη μητέρα (μου). Μητρότητα και ελληνικός κινηματογράφος* (2021)· *Ομοερωτισμός και ελληνική σκηνή. Από το «αιρετικόν πάθος» στην «ορατότητα».* Η πρόσληψη του παγκόσμιου θεάτρου (2021)· *Στη χώρα Τσέχοφ. Η ελληνική σκηνή και το «μυστήριο Τσέχοφ»* (1902-2019) (2020)· *Μια queer νεοελληνική ιστορία. Τα Τεκμήρια* (1900-2020). Τέχνες και Γράμματα. Χρονολόγιο και κριτικός βιβλιογραφικός οδηγός (2020)· *Ελληνική τηλεόραση και ομοερωτισμός. Οι σειρές μυθοπλασίας* (1975-2019) (2019)· *Μίμης Φωτόπουλος. Ρωμείκη καρδιά. Συμβολή στη μελέτη της υποκριτικής τέχνης στο θέατρο και τον κινηματογράφο* (2019)· *Ως ναύαγια αί λέξεις... Η πρόσληψη του έργου του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη στο θέατρο, στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση* (2018)· *Η ηθοποιός Νέλλη Αγγελίδου* (2017)· *Επιθυμίες και πολιτική. Η queer ιστορία του ελληνικού κινηματογράφου* (1924-2016) (2017)· *Ρωσικό θέατρο και ελληνική σκηνή. Η πρόσληψη της ρωσικής, σοβιετικής και μετασοβιετικής δραματουργίας* (2012)· *Κώστας Βουτσάς. Ηθοποιός στην κωμωδία. Ρόλοι, παραστάσεις, ταινίες. Συμβολή στη μελέτη της υποκριτικής τέχνης* (2009)· *Η θεατρική όψη του Αλέξη Δαμιανού* (2007 και 2024)· *«Αναπαραστάσεις του σώματος. Θέματα υποκριτικής και φύλου. Το παράδειγμα ταινιών του Νέου Ελληνικού Κινηματογράφου»*, στο *Γραφές για τον κινηματογράφο. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις* (2005)· *Από τη σκηνή στην οθόνη. Σφαιρική προσέγγιση των σχέσεων του ελληνικού κινηματογράφου με το θέατρο* (2002)· *Διαφορετικότητα και ερωτισμός* (2001). Έχει (συν)επιμεληθεί τους συλλογικούς τόμους *Η γυναίκα στο έργο του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας* (2025), *Έθνος, φύλο, πολιτικές ταυτότητας στις παραστατικές τέχνες και τον κινηματογράφο. Πρακτικά διημερίδας* (2024)· *Ο θεατρικός κόσμος του Κάρολου Κουν* (2021)· *Λευτέρης Βογιατζής. Ο ηθοποιός-Ο σκηνοθέτης* (εκδόσεις 24γράμματα, 2019), *Το αρχαίο ελληνικό θέατρο και η πρόσληψή του, Πρακτικά Δ' Πανελληνίου Θεατρολογικού Συνεδρίου, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Πάτρα, <http://www.theaterst.upatras.gr/>, 2015.*

Ο **Φώτης Λάζαρης** γεννήθηκε και διαμένει στην Πάτρα. Είναι πτυχιούχος των Τμημάτων Τεχνολόγων Μηχανικών του ΤΕΙ Πατρών (1981), Μηχανολόγων Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών (1987) και Παιδαγωγικών Σπουδών της ΠΑΤΕΣ-ΣΕΛΕΤΕ (μονοετούς φοίτησης 1995-96). Από το 1989 έως το 1994 εργάστηκε ως ελεύθερος επαγγελματίας Μηχανολόγος

Μηχανικός και από το 1990 μέχρι σήμερα ως καθηγητής της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Είναι υπεύθυνος καθηγητής στα καινοτόμα προγράμματα "Δαίδαλος" από το 2000 έως το 2006 και της θεατρικής ομάδας του 9^{ου} ΕΠΑΛ Πάτρας και του ΕΝΕΕΓΥΛ Πάτρας από το 1998 μέχρι σήμερα. Επίσης είναι υπεύθυνος της ερασιτεχνικής θεατρικής ομάδας εκπαιδευτικών "Από κοινού" της Α' ΕΛΜΕ ΑΧΑΪΑΣ (2015 - παρόν).

Ο **Ευριπίδης Λασκαρίδης** (σκηνοθέτης, ερμηνευτής) καταπιάνεται στην πρακτική του με τις έννοιες της μεταμόρφωσης και του γελοίου, ενώ το επίκεντρο της έρευνάς του τοποθετείται στο μεταίχμιο μεταξύ θεάτρου, χορού και εικαστικών τεχνών. Σπούδασε υποκριτική στο Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν και σκηνοθεσία στο Brooklyn College της Νέας Υόρκης, με υποτροφία του Ιδρύματος Ωνάση. Από το 1995 συνεργάζεται ως ερμηνευτής με σκηνοθέτες όπως ο Δημήτρης Παπαϊωάννου, ο Robert Wilson κ.ά., ενώ το 2016 τιμήθηκε με την εναρκτήρια υποτροφία Pina Bausch Fellowship, χάρη στην οποία είχε την ευκαιρία να εργαστεί κοντά στον σκηνοθέτη και χορογράφο Lemi Ponifasio. Το 2000 ξεκίνησε να σκηνοθετεί τα δικά του έργα για το θέατρο, καθώς και μικρού μήκους ταινίες, οι οποίες έχουν διακριθεί διεθνώς. Το 2009 ίδρυσε την ομάδα OSMOSIS, ένα συνεργατικό εγχείρημα που επιδιώκει να φέρει κοντά καλλιτέχνες που διαθέτουν ένα κοινό καλλιτεχνικό όραμα. Ο Ευριπίδης και η OSMOSIS έχουν παρουσιάσει τα έργα τους σε σημαντικά θέατρα και φεστιβάλ σε όλο τον κόσμο, όπως είναι, μεταξύ άλλων, το Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου, το Théâtre de la Ville στη Γαλλία, το Julidans στην Ολλανδία, το Hong Kong Arts Festival, το Festival TransAmériques στον Καναδά, η Μπιενάλε χορού της Λυών, το Barbican Pit του Λονδίνου, το Israel Festival στην Ιερουσαλήμ και το Public Theater της Νέας Υόρκης. Εκτός από τη δραστηριότητά του ως ερμηνευτής και χορογράφος, ο Ευριπίδης έχει κληθεί να οργανώσει και να παραδώσει εργαστήρια σε ιδρύματα και δραματικές σχολές σε όλη την Ευρώπη, προκειμένου να μοιραστεί την καλλιτεχνική του πρακτική.

Ο **Κώστας Λογαράς** είναι Έλληνας λογοτέχνης, ποιητής και θεατρικός συγγραφέας. Σπούδασε κλασική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και εργάστηκε ως καθηγητής σε πολλά σχολεία μεταξύ αυτών το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο (ΕΠΑ) Πατρών και το Κλασικό Λύκειο Πατρών. Έχει γράψει ποίηση και διηγήματα, μυθιστορήματα, δοκίμια. Έργα του έχουν μεταφραστεί στα αγγλικά, γαλλικά και γερμανικά. Το 1988 το λιμπρέτο του «Σπίτια της μνήμης σπίτια της σιωπής» παρουσιάστηκε στο Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας σε μουσική Θάνου Μικρούτσικου. Το θεατρικό έργο *Η τελευταία Μάσκα - Falimento* βασίστηκε σε πραγματικό γεγονός που συνέβη στην Πάτρα τη δεκαετία του 1960 και πρόκειται για την ιστορία μιας γυναίκας που σκότωσε το παιδί του εραστή της για να το εκδικηθεί. Παρουσιάστηκε από τη θεατρική ομάδα ΑΤΤΙΣ σε σκηνοθεσία Θόδωρου Τερζόπουλου (Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης - Πάτρα 2006) και το 2006 σε διάφορα Φεστιβάλ (New Plays From Europe 2006, Βισμπάντεν Γερμανίας). Το μυθιστόρημα «Τα πουλιά με το μαύρο κολάρο», 2017, τιμήθηκε με το βραβείο «Athens Prize for Literature».

Η **Βίκυ Μαντέλη** είναι μέλος Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών και του Εργαστηρίου Σκηνικής Πράξης και Λόγου του ίδιου τμήματος. Το γνωστικό αντικείμενό της είναι το αγγλόφωνο θέατρο με έμφαση στη μεταφραστική θεωρία και πράξη. Είναι διδάκτορας του Πανεπιστημίου Αθηνών και η διδακτορική διατριβή της είχε θέμα τη μεταφραστική και σκηνική απόδοση των *Αχαρνών* του Αριστοφάνη. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν το χιούμορ και την αισθητική του κωμικού στο δραματικό κείμενο και την παράσταση, το πολιτικό χιούμορ στο θέατρο, την πρόσληψη του αρχαίου δράματος στο σύγχρονο θέατρο, τη μετάφραση/διασκευή στο θέατρο, και τη σύγχρονη ελληνική δραματουργία. Άρθρα της στα παραπάνω πεδία έχουν δημοσιευτεί σε διεθνή και ελληνικά επιστημονικά περιοδικά, σε συλλογικούς τόμους διεθνών εκδοτικών οίκων και σε τόμους πρακτικών συνεδρίων. Είναι κριτής (reviewer) στα διεθνή περιοδικά *European Journal of Humour Research* και *Parallèles*. Πρόσφατες μελέτες της:

“Looking into the ecological footprints of Michail Marmarinos’s *Trackers* by Sophocles”, “Exploring theatre transmediality and humour translation in Aris Biniaris’s *Animal Farm*”, «Ένα άγνωστο κείμενο της (κινηματογραφικής) Λούλας Αναγνωστάκη. Πρώτη παρουσίαση».

Η **Ναταλί Μηνιώτη** είναι διδάκτωρ Θεατρολογίας του Τμήματος Θεάτρου του Α.Π.Θ. Έχει εκπονήσει Μεταδιδακτορική Έρευνα στο ίδιο Πανεπιστήμιο και έχει διδάξει Ιστορία και Δραματολογία Παγκόσμιου και Νεοελληνικού θεάτρου (20^{ος} αιώνας), Αρχαίο Θέατρο, Λαϊκό Θέατρο και Σκηνοθετικές προσεγγίσεις αρχαίου δράματος στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και σε δραματικές σχολές. Έχει δουλέψει ως δραματολόγος σε θεατρικές παραγωγές (Εθνικό Θέατρο, Φεστιβάλ Αθηνών κ. ά.). Συμμετέχει σε θεατρικά συνέδρια εντός και εκτός Ελλάδας κι έχει δημοσιεύσει άρθρα σε θεατρολογικά επιστημονικά περιοδικά. Το ερευνητικό της πεδίο είναι η Ιστορία και Θεωρία του Ελληνικού και Παγκόσμιου Θεάτρου στον 20^ο αιώνα και η θεατρική κριτική.

Η **Μαρία Γ. Μόσχου** είναι απόφοιτος του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας (ειδίκευση Φιλοσοφία) της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών και διδάκτωρ Ιστορίας της Τέχνης του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΕΚΠΑ) με θέμα διατριβής: *Ο Θεόφιλος Χατζημιχαήλ βιογραφούμενος*. Έχει διδάξει στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στην Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (2018-2022), στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πάτρας, στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, στο Χαροκόπειο και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν σε ζητήματα ιστοριογραφίας και κριτικής της τέχνης (19^{ος} -20^{ος} αι.) με έμφαση σε αλληλεπιδράσεις εκφάνσεων της λόγιας και της «λαϊκής» κουλτούρας, στους θεσμούς της τέχνης και σε ιδεολογικά ζητήματα οπτικού πολιτισμού.

Η **Ιωάννα Παπαγεωργίου** είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Ολοκλήρωσε τη διατριβή της στο Goldsmiths College, University of London, με θέμα *The Origins of the Star Phenomenon: Stars and the Starring System in the Eighteenth-Century British Theatre*. Είναι συγγραφέας των βιβλίων *Το ευρωπαϊκό θέατρο από τον 17^ο έως τον 19^ο αιώνα (από τον Κλασικισμό μέχρι τον Ρομαντισμό)*, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα 2012 και *Προφορική παράδοση και νεοτερισμός. Η δομή των έργων του ελληνικού θεάτρου σκιών κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου. Η περίπτωση της Πάτρας*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης [υπό έκδοση]. Έχει δημοσιεύσει μελέτες σε διεθνή περιοδικά (*Theatre Research International, Restoration and Eighteenth-Century Theatre Research, Popular Entertainment Studies, Byzantine and Modern Greek Studies, Μόιν-Μόιν*), καθώς και σε ελληνικά περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων και συλλογικούς τόμους. Είναι επιστημονική υπεύθυνος του ερευνητικού προγράμματος «Το δραματολόγιο του ελληνικού θεάτρου σκιών».

Ιουλία Πιπινιά. Σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και θεατρολογία στο πανεπιστήμιο του Bristol στη Βρετανία. Είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Θεατρολογίας-Ιστορίας Θεάτρου στο Τμήμα Θεάτρου του ΑΠΘ. Έχει διδάξει στο Πανεπιστήμιο Πατρών, στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα και το επιστημονικό έργο της αφορούν στο ευρωπαϊκό και νεοελληνικό θέατρο από τον 18^ο έως και τον 21^ο αιώνα, με έμφαση σε ζητήματα φύλου, ‘λαϊκών’ ειδών και θεαμάτων, θεατρικού κοινού και παράστασης.

Νίκος Ποταμιάνος. Κύριος Ερευνητής στο Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών-ΙΤΕ. Μέλος της επιστημονικής επιτροπής του περιοδικού *Τα Ιστορικά*. Σπούδασα ιστορία στα τμήματα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ και του Πανεπιστημίου Κρήτης: στο τελευταίο εκπόνησα τη διδακτορική μου διατριβή. Συγγραφέας, μεταξύ άλλων, των βιβλίων *Οι Νοικοκυραίοι. Μαγαζάτορες και βιοτέχνες στην Αθήνα 1880-1925* (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 2015), και *"Της αναιδείας θεάματα". Κοινωνική*

ιστορία της αποκριάς στην Αθήνα, 1800-1940 (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 2020). Επιμελήθηκα, μεταξύ άλλων, τους συλλογικούς τόμους *Δουλεύοντας στον χώρο του θεάματος. Θέατρο και κινηματογράφος στην Ελλάδα, 19^{ος}-20^{ος} αιώνας*, Ρέθυμνο 2020 (μαζί με την Ελίζα Άννα Δελβερούδη), και *Εκδοχές της ηθικής οικονομίας. Ιστορικές και θεωρητικές μελέτες*, Ρέθυμνο 2021. Πρόσφατα άρθρα: «Carnival and urban space in Athens, 1834-1940», *Urban History* 51/2 (2024), σ. 372-390· «Clean Monday in Athens, 1800-1940. Transformations and de-carnivalization of a traditional festival» υπό δημοσίευση στο *Journal of Festive Studies* (2024).

Η **Ευσταθία Π. Ράπτη** είναι υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι απόφοιτος του τμήματος Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και κάτοχος δύο μεταπτυχιακών διπλωμάτων με τίτλους «Μεταπτυχιακή Εξειδίκευση Καθηγητών Αγγλικής Γλώσσας» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και «Το Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο και η Πρόσληψή του» του τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει συμμετάσχει σε επιστημονικά συνέδρια και άρθρα της έχουν δημοσιευθεί σε επιστημονικά περιοδικά. Είναι εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας και διευθύντρια σχολικής μονάδας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Ν. Αχαΐας.

Η **Κωνσταντίνα Ριτσάτου** γεννήθηκε στο Ρέθυμνο. Είναι Καθηγήτρια στο Τμήμα Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, όπου διδάσκει από το 2005. Σπούδασε Παιδαγωγικά, Φιλολογία και Θεατρολογία στην Κρήτη και τη Θεσσαλονίκη. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην Ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα. Έχει εκδώσει τρία βιβλία: «*Με των Μουσών τον έρωτα...*». Ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής και το νεοελληνικό θέατρο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2011. *Ο Δημήτριος Γρηγορίου Καμπούρογλου και το ελληνικό θέατρο: στα χνάρια της Ιστορίας και της Παράδοσης*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2022. *Αντανακλάσεις των φυλετικών θεωριών στη δραματολογία: Οι Πέρσες της Δύσης - Les Perses de l' Occident του Σωτήρη Σκίπη*, μτφ. του έργου από τα γαλλικά Γεωργία Νυχά, Κάπα Εκδοτική 2024. Άρθρα και μελέτες της έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων.

Η **Λίνα Ρόζη** σπούδασε Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, και είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου του Πανεπιστημίου του Έσσεξ (M.A. in Literature, Drama) και του Βρετανικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (M.A. in Popular Culture) και Διδάκτωρ Θεατρολογίας του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. Είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Τα διδακτικά και ερευνητικά της ενδιαφέροντα στρέφονται γύρω από τις σύγχρονες τάσεις της ευρωπαϊκής και ελληνικής δραματολογίας, τη θεωρία και την ερμηνεία του θεάτρου και του πολιτισμού του 20^{ου} και 21^{ου} αιώνα και ειδικότερα τα μοντέλα ανάλυσης που προέρχονται από διαφορετικά πεδία της θεωρητικής κριτικής, με έμφαση στις φεμινιστικές και μετααποικιακές θεωρήσεις.

Ο **Γιώργος Σαμπατακάκης** είναι αναπληρωτής καθηγητής Θεατρολογίας στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Σπούδασε Θεατρολογία στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. και έλαβε εξειδίκευση (M.Phil.) από το Πανεπιστήμιο του Cambridge με υποτροφία του ιδίου Πανεπιστημίου. Απέκτησε διδακτορικό δίπλωμα στις Θεατρικές Σπουδές (Drama and Theatre) από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (με υποτροφία του Ιδρύματος Ωνάση) και εκπόνησε μεταδιδακτορική έρευνα (με θέμα τη θεατρική κριτική στην Ελλάδα) στο Τ.Θ.Σ. του Πανεπιστημίου Πατρών (με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών). Ασχολείται με την ιστορία και τη θεωρία του θεάτρου, τη θεωρία της σκηνοθεσίας και της κριτικής, και την πρόσληψη της αρχαιοελληνικής τραγωδίας, ενώ τα ενδιαφέροντά του καλύπτουν επίσης το ευρύτερο πεδίο της κούιρ θεωρίας και

επιτέλεσης. Πρόσφατο επιστημονικό έργο (ενδεικτικά): “(Still) Shopping and (Still) Fucking: The Stylistics of Queer Desire on Stage”, Kate Mulley (ed.), *Dramaturgy of Sex on Stage in Contemporary Theatre*, Oxford and New York: Routledge, 2024, 7-14· *HIV/AIDS, Θέατρο και Τραύμα στην Ελλάδα*, Αθήνα: Εκδόσεις Σοκόλη, 2021· “From national panegyrics to stage scandal: Athanasios Diakos in history”, *Journal of Greek Media & Culture*, 2021, 7:2, 281-299· “Women in extremis: Isabelle Huppert in the Director’s Theatre”, N. Rees-Roberts – D. Waldron (eds), *Isabelle Huppert: Stardom, Performance and Authorship*, New York and London: Bloomsbury, 2020, 59-77, κ.ά.

Η **Νατάσα Σιουζουλή** είναι από το 2022 επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Προηγουμένως (2008-2019) υπήρξε επιστημονική συνεργάτις του Ινστιτούτου Θεατρικών Σπουδών του Freie Universität του Βερολίνου. Εκεί αναγορεύτηκε διδάκτορας φιλοσοφίας (2006). Το τελευταίο της βιβλίο φέρει τον τίτλο *Ethical Militancy – The Workings of Aesthetics* (Neofelis, Berlin, 2022). Δραστηριοποιείται και ως μεταφράστρια.

Η **Άννα Σταυρακοπούλου** είναι Καθηγήτρια Θεατρολογίας στο Τμήμα Θεάτρου του ΑΠΘ. Σπούδασε φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης (1981-1985), έκανε μεταπτυχιακά στο θέατρο στο Πανεπιστήμιο Paris III-Sorbonne Nouvelle (1985-1987) και ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Harvard (PhD, 1994). Δίδασκε στο New York University, στο Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου στην Κωνσταντινούπολη και στο Πανεπιστήμιο Harvard (1996-1999). Εργάστηκε ως υποδιευθύντρια του θυγατρικού Ιδρύματος Ωνάση στη Νέα Υόρκη (1999-2001) και δίδαξε ως επισκέπτρια στα πανεπιστήμια Yale και Κρήτης (2001-2002). Διετέλεσε Αντιπρόεδρος του ΔΣ του ΚΘΒΕ (2011-2013) και Πρόεδρος της Γνωμοδοτικής Επιτροπής Θεάτρου του ΥΠΠΟ (2022 και 2023). Είναι ιδρυτικό μέλος και διδάσκουσα του Harvard Summer Program in Greece (από το 2002 έως σήμερα). Πρόσφατα, υπήρξε Program Director in Byzantine Studies στο Dumbarton Oaks Research Library and Collection (2018-2021). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα σχετίζονται με την κωμωδία (λαϊκή και λόγια), με τη θεατρική μετάφραση καθώς και με την πρόσληψη του Ίψεν στην Ελλάδα και έχει δημοσιεύσει συλλογικούς τόμους, βιβλία, άρθρα και βιβλιοκρισίες, στα ελληνικά και αγγλικά.

Η **Εύα Στεφανή** γεννήθηκε στις ΗΠΑ και ζει στην Αθήνα. Έχει σκηνοθετήσει πάνω από 30 ταινίες, που κινούνται μεταξύ εθνογραφικού και πειραματικού κινηματογράφου. Το έργο της έχει προβληθεί σε πολλά φεστιβάλ ανά τον κόσμο αποσπώντας διεθνείς διακρίσεις (Oberhausen, Cinéma du Réel, FIPRESCI κ.ά.), ενώ κινηματογραφικά φεστιβάλ όπως το Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους του Ομπερχάουζεν και το L’Europe autour de l’Europe και πανεπιστήμια όπως το New York University και το Columbia στη Νέα Υόρκη έχουν οργανώσει αφιερώματα στο έργο της. Από το 2000 και μετά έχει συμμετάσχει σε διεθνείς εικαστικές εκθέσεις, με σημαντικότερες την documenta14 και την Μπιενάλε της Βενετίας. Το τελευταίο της εικαστικό έργο, με τίτλο «Το Φωτεινό Σπήλαιο», είναι μια εγκατάσταση που δημιουργήθηκε μετά από ανάθεση του ΕΜΣΤ, στο πλαίσιο του κύκλου εκθέσεων «Κι αν οι γυναίκες κυβερνούσαν τον κόσμο;». Εκτός από την καλλιτεχνική της δραστηριότητα, η Εύα Στεφανή είναι καθηγήτρια κινηματογράφου στο τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στο ΕΚΠΑ. Σπούδασε στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ και στη συνέχεια έκανε μεταπτυχιακές σπουδές θεωρίας κινηματογράφου και ανθρωπολογίας στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης (NYU) και κινηματογράφου με έμφαση στο ντοκιμαντέρ στη σχολή Ateliers Varan του Παρισιού και στη National Film & Television School της Μεγάλης Βρετανίας. Η διδακτορική της διατριβή αφορά τις αναπαραστάσεις της Ελλάδας στον εθνογραφικό κινηματογράφο (Πάντειο, 1997). Η τελευταία της ταινία, με τίτλο *Η καρδιά του ταύρου*, είναι ένα ιδιότυπο πορτρέτο του σκηνοθέτη και χορογράφου Δημήτρη Παπαϊωάννου.

Ο **Σπύρος Τούλιος** γεννήθηκε το 1985 στην Πάτρα, όπου κατοικεί, και εργάζεται στη Μέση Εκπαίδευση ως φιλόλογος· επίσης, το 2024 και το 2025 δίδαξε ως εντεταλμένος διδάσκων Νεοελληνικού Θεάτρου στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Το 2023 ολοκλήρωσε τη διδακτορική διατριβή του με τίτλο «Ο πατριωτισμός και οι μεταμορφώσεις του στις ηρωικές παραστάσεις του Καραγκιόζη. Όψεις της ιδεολογίας των θεατών» και ανακηρύχθηκε Διδάκτορας του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στη νεοελληνική φιλολογία από το Τμήμα Φιλολογίας (2015) ενώ έχει πτυχίο από το Τμήμα Φιλοσοφίας (2008) του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει συμμετάσχει σε εννέα επιστημονικά συνέδρια και έχει δημοσιεύσει επτά επιστημονικά άρθρα, πέντε από τα οποία αφορούν το θέατρο σκιών –ένα σε συνεργασία με την Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών Ιωάννα Παπαγεωργίου–, ένα προς τεκμηρίωση άγνωστων βιογραφικών στοιχείων του Ληξουριώτη ζωγράφου, ποιητή και θεατρικού συγγραφέα Γεωργίου Γ. Άβλιχου και ακόμη ένα για μία πρόσληψη της *Ντάμα Πίκα* του Πούσκιν στη μεσοπολεμική Ελλάδα.

Ο **Παναγιώτης Φαφούτης** γεννήθηκε στην Πάτρα. Σπούδασε στην Αθήνα Νομική και σκηνοθεσία στη Σχολή Σταυράκου. Δουλεύει ως σκηνοθέτης, σεναριογράφος, παραγωγός. Έχει σκηνοθετήσει επτά μικρού μήκους ταινίες πολλές από τις οποίες έχουν βραβευθεί και δύο μεγάλου μήκους ταινίες (*Η Κληρονόμος* και *Παράδεισος*). Επίσης έχει σκηνοθετήσει ντοκιμαντέρ, τηλεοπτικές σειρές, διαφημιστικά, εταιρικά βίντεο, θεατρικά έργα και street events. Διδάσκει σκηνοθεσία και κινηματογράφο στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και σε άλλες σχολές. Μόλις ολοκλήρωσε την ταινία μικρού μήκους με τίτλο *Δέντρο*.

Μάριος Χατζηπροκοπίου. Επίκουρος καθηγητής σπουδών επιτέλεσης και γραφής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Η έρευνά του εστιάζει σε επιτελέσεις μετανάστευσης και εκτοπισμού, σύγχρονες επαναγνώσεις της κλασικής γραμματείας, επιτελέσεις του φύλου και της σεξουαλικότητας, τελετουργικές επιτελέσεις θρήνου. Άρθρα έχουν δημοσιευθεί σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους. Μεταφράζει ισπανόφωνο θέατρο και βραζιλιάνικη πεζογραφία. Έχει παρουσιάσει περφόρμανς και παραστασιακές διαλέξεις διεθνώς, ενώ έχει συνεργαστεί ως δραματογράφος σε πολυάριθμες παραγωγές. Συνέγραψε το λιμπρέτο για τις παραστάσεις *Κουταλιανοί. Το Βάρος της Ιστορίας* (Μέγαρο Μουσικής, 2024) και *Η Θαυμαστή Ιστορία του Χορ-Χορ Αγά* (Όλη η Ελλάδα Ένας Πολιτισμός, 2024). Το 2023 διετέλεσε Vakalo Visiting Artist στο Πανεπιστήμιο του Michigan. Το βιβλίο του *Τοπικοί Τροπικοί* (Αντίποδες 2019) συμπεριελήφθη στις βραχείες λίστες και την τελική ψηφοφορία για το Κρατικό Βραβείο Ποίησης και ανέβηκε επί σκηνής από το πολυφωνικό σύνολο Πλειάδες (με επιχορήγηση του Υπουργείου Πολιτισμού).